

Metropoolia

Sest sina saad Kristuse
tunnistajaks kõigile inimestele
selles, mida sa oled näinud
ja kuulnud. (Ap. 22,15)

Me tunnistame armu,
kuulutame halastust,
ei varja heategusid.
(Suurest veepühitsuspalvest)

Metropoliit Stefanus ja arhimandriit Grigorios rahvusvahelisel interkonfessionaalsel Euroopa munkade ja nunnade kokkusaamisel Pomeyrolis (vt lk 3).

Uus kirikuaasta ja uus akadeemiline aasta Püha Platoni Seminaris. Metropoliit Stefanus. [Lk 2](#) / EAÕK Kirikuvalitsuse teated. [Lk 2-3](#) / Rahvusvaheline interkonfessionaalne Euroopa munkade ja nunnade kokkusaamine Pomeyrolis. [Lk 3](#) / Välisuudised. [Lk 4-6](#) / Elu lihtsustamisest. Vanake Paissios [Lk 6-7](#) / Karistusest ja andestusest laste kasvatamisel. Mijo Beccaria ja Anne Libbrecht Gourdet. [Lk 7-8](#) / Elust Kristuses. Püha Nikolai Kavasila. [Lk 8-9](#) / Laululaager Tornimäel. Kati Nõu ja Edgar Grünberg. [Lk 10](#) / Õigeusu päevad Hiiumaal. Kadri Ilves. [Lk 10-11](#). Haapsalu Maria-Magdaleena kirikuhoone pühitsemise 160. aastapäev. Preester Jüri Ilves. [Lk 11](#). Häädemeeste Issandamuutmise koguduse 140. aastapäev. Tõnis Joarand ja Anne Tuuling. [Lk 11-12](#). Kirikuelust Hiiumaal. Preester Aabraham Tõlpt. [Lk 12](#). EAÕK kogukonna programm. Ignatios Rand. [Lk 19](#). Renoveerimistööd EAÕK pühakodades. [Lk 20](#).

Foto: Gemadi Baranov

1. september: uus kirikuaasta

muutub üha ängistavamaks. Vaadake, kuidas ilmalikus ühiskonnas võetakse vastu uut aastat: vahetatakse õnnesoove, taevasse lastakse mitmevärvilisi rakette, aga tegelikult ei suudeta kuidagi vabaneda ahastusest, mis meie kaasaegseid haarab, kui nad teadvustavad, et iga uus päev lisandub eelmisele kuni saatusliku hetkeni, mil jõuab kätte nende eneste elu lõpp.

Kristlase jaoks on asjad hoopis teisiti. Aeg iseenesest ei ole tal mingi objektiivne väärtus, „sest tal pole siin jäädavat linna, vaid ta taotleb tulevast” (Hb 13:14). Tema olemasolu siin maailmas pole muud kui reis taevase auhiilguse otsingul. Seal on tema tõeline kodumaa. „Nüüd ma tean,” kirjutab püha Siimeon Uus Teoloog, „et kui kõik jõuab oma täiusesse, kaob see, mis tuleneb väikesest eimillemiski” (Cap. mor. V, 33).

Kiriku õpetus ja pühakute elulood õpetavad meile, et praegune ja tulevane elu pole eraldatud. See, mida me praegusel hetkel, sellel aastasajal kogeme, ei ole mingi eraldi tükk, mis lõpeb hluas ja on vajalik selleks, et võiksime astuda uude ellu, mis viib meid Jumalariigi rõõmu sisse. Käesolev ja tulevane on vastastikusel sõltuvuses: nad moodustavad koos *Jumala oleviku*. Nad mõlemad on „nagu Jumala telk inimes-

te juures” (Ilm 21:3). Ainus asi, mis eristab seda ajastut tulevast ajastust, on tõik, et maine elu on elamine „lihas ja rikutuses”, samal ajal kui igavese elu tunnismärgid on need, „mida silm ei ole näinud ega kõrv kuulnud ja mis inimsüdamesse ei ole tõusnud.” Kristlase jaoks on tulevik mõistetav kui aeg, „mille Jumal on valmistanud neile, kes teda armastavad...” (1Kr 2:9).

Samal kombel laseb liturgiline elu meil osa saada sellest tihedast sidemest, mis ühendab seda, *mis juba on sellega, mis saab olema, tuleva veel mittega*. Nii avastame teistsuguse vaate ajaloole, mis rullub meie silmade ees kui Jumala päästetöö meie heaks. Seepärast võib kuningas Taavet lubada endale 90. laulus kuulutada: „Sest tuhat aastat on sinu silmis nagu eilne päev, kui see on möödunud, ja nagu vahikord öösel” (Ps 90:4).

Uus kirikuaasta! Aeg voolab nagu tohutu jõgi, mille lätetele me tagasi minna ei saa, tohutu jõgi, mis siiski annab meile võimaluse Jumalat paremini tundma õppida, tema armus kümmelda ja puhastuda, et võiksime ühel päeval saada tema valguse ja auhiilguse pärijateks. Jumala au on inimese elu. Elada inimese jaoks tähendab näha Jumalat.

Ah, oleks meil ometi silmad, mille- Aga tõsta Issanda poole oma hinge

pilk, et puurida see sügavamale tema kuningriiki, mis on juba siin, meie keskel. Ah, oleks meil sellised silmad!

Uus kirikuaasta! Jumal sirutab meile käe. Hea sõnum on seesama Jumala käsi, mis puudutab meid vaatamata meie nõrkustele, et ülendada meid Isa poole ja võtta meid vastu lootusesse, usaldusse ja tõelisse usku. Teisisõnu: pöörduda, oma elu ümber pöörata, et see oleks pisutki parem Jumala silmis. Rääkimisest ei piisa, see on tõsi, tuleb tegutseda (Mt 7:21). Jumalariik „antakse sellele rahvale, kes ta vilja kannab” (Mt 21:43).

Aeg ja hetk! Igaviku kõiksus, mida kogetakse ja jagatakse kui igapäeva sündmust, mis on tulvil lootust...

Meie lühikesed elupäevad, mis on meile antud kui ainukordne võimalus ...

Meis igaühe kätes on aeg, on hetk, ja meie ees igavik, selles liturgilises liikumises, mis teeb kogu meie olemusest tulevase valguse käegakatsutava lootuse.

†Stefanus,

Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

ARMSAD ISAD, VENNAD JA ÕED!

Mul on hea meel avada Püha Platoni Seminari akadeemiline aasta 2012/2013. Samas kutsun üles seminarist osa võtma kõiki, keda huvitavad usulised küsimused ja õigeusu haridus. Seminari loengud toimuvad iga kuu algul kolmapäevase sessioonina. Õppejõude on nii meie Kirikust kui ka väljastpoolt. Loodame, et peatselt saab teoks kokkulepe külalisõppejõudude regulaarsemaks vahetuseks Ateena ülikooliga; ka teised õigeusu õppeasutused on olnud valmis koostööd tihendama. Meie eesmärk

on pakkuda Eestis õigeusu teoloogilist õpet kõrgel tasemel meie praeguste võimaluste piires. Et tööl käivatel inimestel oleks parem osa võtta, otsustasime muuta loengute aegu: nüüd toimuvad loengud kõigil päevadel kell 11.00 – 20.00. Lõunasöögi pakub endiselt seminar kohapeal.

Järgmine sessioon toimub erandkorras 25.–27. septembrini EAÕK Kirikukeskuses.

Lisaks sellele on reedel, 28. septembril kell 11.00 – 18.00 loengud Tartu pühade Aleksandrite kirikus. Tartu loengupäeval toitlustamist ei ole.

Laupäeval, 29. septembril kell 11.00–15.00 toimub Kirikukeskuses loeng Tallinna peapiiskopkonna vaimulikele.

Novembri sessioon toimub 6.–8. XI ning detsembri sessioon 4.–6. XII.

Kõik huvilised on teretulnud tasuta loengutele. Ootame aktiivset osavõttu ja loodame, et õppeaasta kujuneb edukaks!

Isalike õnnistustega,

†Stefanus,

Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

VABANDUS

Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik avaldab kahetsust Metropoolias nr 60 Proikonneseose metropoliidi Iosifi artiklis „Püha mürr” esineva protestantide ja eriti nelipühilaste suhtes üleoleva väljendi pärast ning kinnitab, et see peegeldab autori, mitte meie kiriku seisukohta. Jääd des kindlaks õigeusu põhiõpetustele soovime arendada teoloogilist dialoogi ja praktilist koostööd kõigi kristlastega.

Kirikuvalitsus

KIRIKUVALITSUSE TEGEVUSEST

Kirikuvalitsuse viimasel koosolekul 5. septembril olid keskseteks teemadeks EAÕK 2012. aasta eelarve täitmine,

eelarvetasakaalu säilitamine ning kinnisvaraküsimused. Kantsler Martin Toon tegi põhjaliku ülevaate EAÕK eelarve täitmisest aasta esimese 7 kuu seisuga. Tõdeti, et pingutused eelarve

tasakaalu säilitamisel ja kasinusmeetmete rakendamisel on olnud edukad, kuid endiselt on vaja jätkata nii kokkuhoiuga kui ka eelarve tulupoole täitmise. 2013. aasta eelarve arutelud

jätkuvad järgmisel Kirikuvalitsuse koosolekul 17. oktoobril 2012. Eesti Apostlik-Õigeusu Kirikule kuuluvast avariilisest kinnisvarast otsustati võrandada moodustatav Kergu köstrima-

ja katastriüksus Pärnumaal. Nõustuti Hiiumaal Loja külas asuva 3,12 hektari suuruse maatulundusmaa sihtotstarbega katastriüksuse müügiettepanekuga, mis asub teisele omanikule kuuluva suure põllu keskel. Lisaks otsustati veel kord pöörduda nii Põltsamaa vallavolikogu kui ka riigi poole Kuningamäe kalmistu üleandmise küsimuses.

Seoses koguduseliikmete vähenemise ning keerukate juriidiliste nõudmistega MTÜdele, otsustati raske südamega peatada kahe – EAÕK Laiksaare Ristija Johannese ja EAÕK Arussaare Issanda Taevaminemise – koguduse juriidiline tegevus ning muuta nimetatud kogudused abikogudusteks. Laik-

saare Ristija Johannese kogudus saab Pärnu Issandamuutmise Koguduse abikoguduseks ning Arussaare Issanda Taevaminemise kogudus jääb nüüdsest Põltsamaa Pühavaimu koguduse hoole alla. Koguduste vaimulikku elu need muudatused ei mõjuta ning preestrid jätkavad teenimist tavapärasel moel.

Olulisematest üksikküsimuste arutelu tulemusel sündinud otsustest väärivad märkimist otsused järgmisel aastal välja antava vaimulike tekstide raamatu kirjastamise kohta ning kahe kodulehe www.eoc.ee ja www.orthodoxa.org ühendamise kohta 2013. aasta alguses.

METROPOLIIT STEFANUS OSALES 34. RAHVUSVAHELISEL INTERKONFESSIO- NAALSEL EUROOPA MUNKADE JA NUNNA- DE KOKKUSAAMISEL POMEYROLIS

12.–18. juulini 2012 toimus Lõuna-Prantsusmaal Pomeyrolis reformeeritud kiriku õdede juures 34. rahvusvaheline interkonfessionaalne Euroopa munkade ja nunnade kokkusaamine. Seekordse kohtumise teema oli „Kuula, Issand kõnetab meid! Jumala sõna maailma heaks”.

Rahvusvahelisse interkonfessionaalsesse Euroopa munkade ja nunnade ühinguusse kuuluvad katoliiklased, õigeusklikud ja protestandid üle kogu Euroopa. Seekordsel kokkutulekul osales 60 õde ja venda 21 Euroopa riigist. Kohtumise eestvedaja oli ühingu president ja Oikumeenilise Patriarhaadi Sinope piiskop Belgias Athenagoras Peckstadt.

Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku poolt osalesid kokkusaamisel kõrgestipühitsetud metropoliit ja arhimandriit Grigorios Papathomas ning viimane esines ka ettekandega teemal „Kloostrielu ja sekulariseerumine”, mis leidis osavõtjalt äramärkimist ning väga sooja vastuvõtu.

Koos tõdeti, et ühiste väärtuste tugevdamiseks on sellised kohtumised väga vajalikud ja olulised ning lubati kahe aasta pärast korraldada üritus Assisis, Itaalias. Osalejad avaldasid lootust, et nelja aasta pärast toimub uus kokkusaamine juba Eestis.

OIKUMEENILISE PATRIARHAADI PRESSITEADE 14. AUGUSTIL 2012

Oikumeeniline Patriarhaat väljendab tõsist muret tänapäeva maailmas üha kasvava vägivallalaine pärast. Kõik mandrid Ameerikast Aafrikani, Euroopast Aasiani seisavad silmitsi sallimatuse ilmingutega, mis mitte ainult ei nõrgesta maailmarahu, vaid ka eiravad inimväärikust. Rassiroimad, genotsiidid, etniline puhastus, antisemiit-

lus, pühapaikade hävitamine jne kujutavad endast barbaarsuse akte, mis tuleb kindlalt ja selgelt hukka mõista, eriti juhul, kui toimepanijad eneseõigustuseks religioossuse taha varjuvad. Oikumeeniline Patriarhaat muretsseb iseäranis olukorra pärast Lähis-Idas ja Nigeerias ning Sudaanis. Kokkupõrked kristlaste ja moslemite vahel neis paigus peaksid olema möödanik ja kokkupuuted kantud ligimesearmastusest kui inimesi rahumeelselt ühendavast jõust. Oikumeeniline Patriarhaat tunneb muret ka Süüria rahva tuleviku pärast ja selle maa kristlaste pärast ning, arvestades humanitaarkriisi ulatust, kutsub üles kõiki vaenuõhutajaid relvi maha panema.

Konfliktide lahendus seisneb ennekõike dialoogis. Dialoog aitab meie erinevusi paremini mõista ja on lisaks ka leppimise ja muutumise kese. Seetõttu on kõigil maailma vaimulikel juhtidel moraalne kohustus sõjapidamisele vastu hakata ja tunnistada rahu kui esmavajadust. Vaimulikud juhid peavad võtma vastutuse tunnistada dialoogide käigus Jumala rahu ses rahutus maailmas. Usklik ei saa ega tohi kasutada usku konflikti õhutamiseks ega levitada religioossuse egiidi all puhtpoliitilistel põhjustel äärmuslikkust ja fanatismi. Me kinnitame jätkuvalt, et kuritegu usu nimel on kuritegu usu vastu. Dialoog on niisiis ainus lootus, mis saab meid rahuni viia. Tema

Ülim Pühadus, oikumeeniline patriarh Bartolomeus ja kogu Patriarhaat väljendavad solidaarsust kõikide vägivallast haaratud kogukondadega ning kaastunnet nende vastu. Nad kutsuvad üles autokefaalseid õigeusu kirikuid, teisikirikuid, religioosseid kogukondi, rahvusvahelisi organisatsioone, riigivõime ning kõiki inimesi panustama rahu võidule sõja ja viha üle.

Phanaris, 14. augustil 2012

Püha Sinodi peasekretär

IDA: MAISE TULE JA PÜHADUSE VALGUSE VAHEL

Meie Ida kannatab. Iseäranis meie armastatud Süüria, see inimeste ja looduse poolest nii rikas maa. Pühade esiisade, küla-lislahkuse, vennalikkuse ja heasoovlikkuse maa on räsitud sõja kannatustest. Maa, mis vääriks rahu ja millel on õigus elule, nagu tuletab meile meelde patriarh Ignatios IV oma üleskutses: „Süüria araablattel,” ütleb ta, „sõltumata religioonist, on õigus meie maal elada”. Lähedased, sõbrad, meile kallid inimesed, kes selles kaunis maailmanurgas elavad – pered, mehed, naised, noored, eakad ja lapsed –, sõltumata usust, elavad neil päevil läbi hirmsaid hetki, ootamatult on nende ellu tulnud õud ja vägivald. Nende argipäevad on täidetud sõja absurdsuse ja vägivalda ohtudega. Me oleme kõik sellest katsumusest puudutatud. Oikumeeniline patriarh meenutas toetuskirjas patriarh Ignatios IV-le püha Pauluse aegumatuid

sõnu: „Ja kui üks liige kannatab, siis kannatavad koos temaga kõik liikmed, (...) Teie olete aga Kristuse ihu ning igaüks omast kohast tema liikmed.” (1Kr 12:24-26). Täna on Süüria täis varemeid, hävingut, sihitut pommitamist, tänavalahinguid, kuulide lakkamatut vilinat, pommirahet, mis tapavad elusid, unistusi, lootusi. Inimesed kaevavad viletsaid varjendeid, et oma lähedasi kaitsta, et aidata pageda surma eest neil, keda armastame. Surm, mida rahuajal inimeste elujärge parandades üha edasi lükatakse, võib nüüd tulla ootamatult – täna ja praegu. Kõikjal on vägivald. Millise hirmuäratava kergusega võib surm igal ajahetkel viia lähedase, kalli inimese. Ta külvab hirmu ja võtab lähedasi, vanaid, naabreid, neid lihtsaid ja häid inimesi... Kõik on ühtäkki muutunud nii õrnaks ja haavatavaks – vee- ja elektrikatkestused, toiduainete nappus, puudus kõige tavalisematest asjadest, looklevad riisi-, leiva- ja gaasijärjekorrad, et toita kõige nõrgemaid. Kuid sellest enam haavab tunne, et ülejäänud maailm on teid maha jätnud, maailm

on oma tegemistest liiga hõivatud, et näha teie kannatusi ja surma. Haavab, kui teie valu kohta loetakse maailma teises nurgas vaid ajalehest.

Samal ajal kui ühed võitlevad ellujäämise eest, jätkub elu mujal oma tavapärasel moel. Kuid kas saame siin kõnelda meie ajastu egoismist? Sellest, et teiste kannatuste suhtes ollakse ükskõiksed? Ehk siiski mitte. Ent maailm on nõnda seatud, et ühe inimese vaevad jäävad teise jaoks kaugeks – hetkeline meeleliigutus asendub kiiresti ükskõiksusega. Kas me peame leppima televiisori ees passiivseks pealtvaatajaks muutumisega? Minul on sellega raske leppida. Minu mõtted on jätkuvalt nendega, justkui oleks seal mu oma pere. Ma tean, mida nemad seal tunnevad, ma olen seda ise igapäevaselt läbi elanud, kui oma pere, vendade, sugulaste, lähedastega, sõpradega sõdadeaegses Liibanonis elasin. Me kasvame pommihirmus, käisime algkoolis, põhikoolis, ülikoolis, saatjaks pommide vilin, töötasime pommirahe all, sellele järg-

nes emigreerumine, juurtest eemaldumine, pingutused integreerumiseks, katsed saada võrdväärseks, et võidelda ellu tagasi tasakaal, normaalsus, saada võitu sõja irratsionaalsest absurdist. Ma võin tunda seda, mida tunnevad minu sõbrad süürlased täna. Aga ma ütlen neile kõigile – kristlastele ja moslemitele –, et nad on üks hea rahvas, üks uhke rahvas, üks terve pere. Ma ütlen neile veel, et see katsumus, nagu kõik katsumused, võib olla edasiviiv, ja annab lootust, et nad võiksid end uuesti headuses ja õiguses üles ehitada. Katsumused on alati kiirenduseks küpsuse saavutamisel. Selge, et ajad on rasked, isegi väga rasked, aga samas ei ole lootus kadunud, eriti neile, kes on lootused seadnud Temale, ainsale Lohutajale.

Ja ma ütlen neile, et ma olen veendunud, et ma usun: sellele surmakülvavale ajale järgneb ülestõusmise aeg!

Aamen.

„Chroniques Antiochiennes”
peatoimetaja Carol Saba

TEMA ÕNDSUSE ANTIOOKIA PATRIARH IGNATIUS IV ÜLESKUTSE KÕIKIDELE OSAPOOLTELE SÜÜRIAS JA VÄLJASPOOL SÜÜRIAT (25. JUULIL 2012)

Me kutsume üles kõiki osapooli lõhestatud Süürias ja väljaspool Süüriat lõpetama kogu vaenutegevus. Iga päev toob kaasa arvutult vägivaldaohvreid moslemite, kristlaste, meeste, naiste ja laste seas. Haiglad on haavatuid täis ja inimeste oietest on saanud katkematu järjepideva valu kaja. Meil, Süüria araablattel, on sõltumata meie usust

õigus elada rahu sel maal. Viimase viieteistkümne kuu jooksul oleme kaotanud arvutult inimesi, paljud on oma kodumaalt lahkunud. Meie kristlased on lahingutes kaotanud oma külad, linnad, kodud, oma pühad kirikud ja pered. Me kutsume üles kõiki süürlasi, ühe ja tõelise Jumala nimel, leidma kokkuleppeid, et elada üheskoos

meie õnnistatud Süürias. Me loodame, et kõik maailma organisatsioonid mõistavad meie maa eripärasid ja et nad tagaksid meiele rahu, leppimise ja stabiilsuse.

† Ignatios IV,
Antiookia ja kogu Ida patriarh

OIKUMEENILISE PATRIARHI BARTOLOMEUS I TOETUSKIRI ANTIOOKIA PATRIARH IGNATIUS IV-LE (JUULI 2012)

„Olles ajalooliselt kirikute seas esimene,” kirjutab patriarh Bartolomeus, „ja juhtides armastuses, hoolides kõikidest Issanda kirikutest, on meil alati mees püha apostel

Paulus, kes tegutses teie pühas Kirikus ja õpetas seal ristilöödud ja ülestõusnud Issanda sõna, ning kes ütleb oma kirjas korintlastele: „Kuid Jumal on ihu nõnda seadnud, et ta on andnud puudulikumale rohkem au, et ihus ei oleks lõhestumist, vaid et liikmed üksmeelselt muretsesid üksteise eest. Ja kui üks liige kannatab, siis kannatavad koos temaga kõik liikmed, ja kui ühte liiget austatakse, siis rõõmustavad sellest ühtlasi kõik liikmed. (...) Teie olete aga Kristuse ihu ning igaüks omast kohast tema liikmed.” (1Kr 12:24-27). Selles apostlikus vaimus, jälgides pühast

keskusest ja ka isiklikult olukorda riigis, kus asub teie vana patriarhaat, oleme me mõtetes Teie Püha Õndsusega, teie Püha Sinodi ja vaimulikonnaga ning teie vaga karjaga. Me kinnitame, et palvetame jätkuvalt Teie eest, tõstame käed rahu Issanda poole, ja saadame Tema poole oma palved kogu maailma rahu ja stabiilsuse eest pühimas Antiookia Kirikus. Iseäranis palvetame me Jumalalt igale inimesele antud elu anni eest ja palume palavalt, et Issand lühendaks neid katsumuse hetki, et iga liha saaks päästetud ning kiidaks ja austaks Tema püha nime. „Kõigest südamest,” jät-

kab patriarh, „palvetame me, et rahu, mis on tarkuse ülene, Kristus, valgustaks kõiki inimesi ja suunaks neid täitma Tema seadusi, andes selleks armu ja headuse anni, et raskusi ületada ning et ligimesearmastus võidule pääseks. Me embame vennalikult Teie Õndsust ja anname teile edasi sügava armastuse ja austuse Kristuses.”

Tõlgitud kokkuvõttena

Allikas: Chroniques Antiochiennes,
nr 46 – 30. VII 2012

ATEENA ÜLIPÜHITSE- TUD PEAPIISKOP IERONIMOS II PÖÖR- DUMINE EUROOPA LIIDU RIIKIDE ESINDAJATE POOLE (1. VIII 2012)

Vastuseks viimasel ajal tugevnenud surveavaldustele Kreeka Õigeusu Kirikule, et see panustaks rohkem Kreeka riigi finantskriisist väljasaamisesse, saatis Ateenas ülipühitsetud peapiiskop Ieronimos II Brüsselisse Euroopa Liidu riikide esindajatele, Ateenas asuvatele diplomaatilistele esindustele ja Kreeka valitsuse liikmetele kirja sooviga lõpetada meedias liikuvad

spekulatsioonid kiriku rikkuse ja vähese panuse üle riigi majandusliku olukorra parendamisse.

Selles põhjalikus 5-leheküljelises pöördumises toob peapiiskop arvuliselt välja Kreeka Õigeusu Kirikult riigile maksudena makstavad ning sotsiaalsele ja pastoraalsele tööle kuluvad summad. Kogu dokumendi me siinkohal ei esita, ent toome näiteks mõned arvud:

1. 2011. aastal maksis Kreeka Õigeusu Kirik koos kõikide koguduste ja kloostritega riigikassasse kokku makse 12 584 139,92 eurot.

2. Riigilt palka saavate vaimulike kohta tuletas peapiiskop meelde järgmist: 1933. aastal andis kirik riigile 2/3 oma kinnisvarast ja 65% põllumaadest. Kirik loobus

oma varadest riigi kasuks, et pärast 1922. aasta kaotust sõjas Türgile saaks riik end taas majanduslikult üles ehitada. Vastutasuks võttis aga valitsus kohustuse maksta edaspidi õigeusu kiriku vaimulikele palka. Teises maailmasõjas said põhiliselt kannatada põllumaad ja taas tuli kirik riigile appi. Aastaks 1945 oli kirik riigile üle andnud 96% oma algsest kinnisvarast ja põllumaadest. Seega on praegu kiriku halduses vaid 4% varadest ning sellega kaetakse kõik majanduslikud kohustused. Olgu siinkohal veel märgitud, et hetkel on kiriku pangavarved külmutatud ning kasutamiseks on jäetud 2% rahalistest vahenditest, millega tasutakse lisaks vaimulike töötasudele ka kõikide töötajate palgad, administratiivkulud keskuses ja kogudustes.

3. Kreeka Õigeusu Kirik peab praegu oma

vahenditega üleval 2352 abikassat, 10 väikelaste keskust, 10 lasteada, 85 vanadekodu üle kogu Kreeka, 13 haigete hooldekodu, 8 puuetega inimeste hooldekodu, 10 haiglat, 7 psühhiaatriaiglat, 6 kodutute keskust, 1 keskust haigete peredele, 36 lastekodu, 2200 igapäevaselt töötavat supikööki, 54 laagrikeskust, kus igal aastal käib 25 000 last tasuta puhkamas, ja mitut varjupaigataotlejate vastuvõtukeskust. Kokku kulutas Kreeka kirik aastal 2010 heategevuse peale 96 234 510,46 eurot.

Me pidasime vajalikuks tuua need täpsustused oma lugejateni, sest ka Eesti meedias levivad väärarusaamad Kreeka Õigeusu Kiriku rikkuse ja osavõtmatuse kohta. Kirik on kreeka rahva jaoks turvalisuse ja stabiilsuse märgiks ning üheskoos tehakse kõik, et mööduva majanduskriisiga toime tulla.

III ÜLEMAAILMNE VÄLISÜLIÕPILASTE PASTORAALTÖÖ KONGRESS¹

Tema Pühaduse Oikumeenilise Patriarh Bartolomeuse nimel tehtud läkitus

Teie Pühadus!
Teie Eminentsid!
Teie Ekstsellentsid!
Armsad vennad ja õed, vaimulikud ja ilmikud!

Tunnen siirast rõõmu ja meeleliigutust, olles teie seas Tema Pühaduse Konstantinoopoli Oikumeenilise Patriarh Bartolomeuse esindajana, et anda teile edasi tema tervitused ja väljendada tema soovi, et kongress, mille keskseks teemaks on „Välisüliõpilased ja kultuuride kohtumine“, igakülgset korda läheb ning kinnitada teile, et ta tunneb suurt ja sügavat huvi kõige vastu, mis on seotud maailma noorte tulevikuga. Samuti tahan teile tema poolt edasi öelda, et arutelu eluliste küsimuste üle on kogu Kiriku, mitte üksnes teoloogide ja munkade ettevõtmine; et hariduse ja kultuuride kohtumise väljakutsetele ei saa vastata lihtsalt uute tehnoloogiate, uute käsiraamatute, uute abivahendite kasutuselevõtmise või töömeetodite ja õppekavade muutmisega, sest kogu haridus ja iseäranis vaimulik haridus ei võrdu pelga teadmiste edasiandmisega, see peab ilmtingimata olema eluline. Seega on tegemist uute valikutega, mis nõuavad uusi algatusi, samal ajal Kiriku sõnumit Kiriku elust siiski lahutamata, vähemalt mis puudutab meid, kes me kuulutame Kristust.

Lisaks on minul isiklikult väga suur heameel näha juba kolmandat korda oma armsat venda peapiiskop Antonio Maria Vegliõd, kelle vastu ma tunnen tõelist sõprust. Kujutan ette seda tohutut tööd, mille tema ja ta meeskond on ära teinud selleks, et meid siia Rooma kokku tuua ja pakkuda meile seeläbi võimalust jagada üksugust kogemust. Tänaan teda selle kõige eest kogu südamest. Järgides Püha Isa üleskutset Ki-

rikutele „osaduse viljakaks hingehoiutööks“ ja arvestades „et ilmselgelt kasvab rahvuste ja usundite segunemine märkimisväärselt“, nagu tuletas meile meelde kõrgeipühitsetud peapiiskop Vegliõ, kui ta rõhutas paavsti poolt osutatud seost migratsiooni ja uue evangeliseerimise vahel, siis lubatagu mul juhtida teie tähelepanu mõningatele asjaoludele, mis on samas, ma loodan, ka mõlemis- ja uurimisainet pakkuvad, ühe väga konkreetse piirkonna – Vahemere- maade – kontekstis, kust minagi oma vanemate kaudu pärinen.

Minu tänane valik on veelgi enam põhjendatud seetõttu, et septembris 2011 kohtusid Aleksandria, Antiookia ja Jeruusalemma patriarhid ning Küprose peapiiskop Konstantinoopoli oikumeenilise patriarhi asupaigas Phanaris, et lähemalt arutada, milliseid tagajärgi on praegusel ajal kaasa toonud eelmainitud riikide pluralistlike ühiskondade valitsemise küsimused. Kuidas just araabia maailmas usuinimeste ja poliitikute vahel sisse seada uuenduslikud suhted, mis oleksid arengut edasiviivad, mitte seda pärssivad, ning võimaldaksid põhilistele osapooltele – nii kristlastele kui moslemitele – eneseteostust, et toetada inimisiku väärikuse õiget eesmärki. Ning samas, kuidas ärgitada idakristlasi pidurdama enda järkjärgulist väljatõrjumist oma maalt ja ühiskonnast ning sundida neid evangeelse söakusega välja tulema oma kord endassesulgunud, kord sallitud või kaitstud kogukonna loogikast? Kuidas siis ikkagi kaitsta oma teistest usunditest kaasmaalaste eest inimisiku vaba, vennalikku ja võrdõiguslikku ruumi anda tunnistust Kristusest ja „lootusest, mis meis on“ (1Pe 3:15) neis paigus, kus Issand kutsus idakristlasi targalt ja julgelt elama ning tegutsema?

Eriline tähelepanu rahvaste vastu, kes elavad Vahemere kallastel, haakub hästi Püha Isa sõnavõtuga, kui ta 25. oktoobri läkituses, mis käsitles migratsiooni ja uut evangeliseerimist, soovitas „tõhustada misjoni-tööd nii esimese kuulutuse piirkondades kui ka traditsioonilistes ristiusu maades“. Sest nii palju väärtusi on sajandite jooksul õitsele puhkenud kolme monoteistli-

ku religiooni – judaismi, islami ja kristluse – rüpes, mis kõik on ajalooliselt alguse saanud Lähis-Idas, Vahemere piirkonnas. Nendeks väärtusteks on usk ainsasse Jumalasse, inimisiku pühadus, armastus, mis on võimeline kaastunde abil ületama kõiki piire ja piiranguid, andestus, õiglus ja rahu. Tõepoolest, juba keskajal kujunes välja suhteliselt ühtne vahemereline kultuur, millele omane mõtlemine oli ühtaegu lähedane nii kreeka *logos*-le kui ka piibli tarkusele.

On üldteada, et Vahemere-äärne inimene kaldub meelsamini pooldama sõpruse, mitte valitsemise keelt, eelistades ehedat ja tummist tööstuslikule. Tema jaoks on „inimene suhtleja“, nagu meeldis täpsustada teoloogile ja mõtlejale Christos Yannarasele, aga ka Pergamoni metropoliit Johannes Ziziulasele ning Georgius Nahasele Liibanoni Balamandi ülikoolist; ta on inimeste omavahelise ja inimeste ning elava Jumala vahelise osaduse sees.

Ometi ähvardab seda merd oht surra füüsilisest ja moraalsest saastatusest ning suutmatusest tasakaalustada põhjakallast, kus inimesed saavad kõhu täis, ja lõunakallast, mis on liiga ülerahvastatud, liiga vähe arenenud ja kus meie päevilgi üha kasvab meeleheite fanatism. Et luua nende kahe kalda vahel rahumeelne tasakaal (nende paha-meeleks, kes peavad seda teostumatuks unistuseks), on vaja kaugeleulatuvat plaani, mida ei hingestaks üksnes poliitiline ja kultuuriline vastutus, vaid ka, eriti just praegusel ajal, usuline vastutus, et lõpuks ometi sisse seada tõeline ja aktiivne koostöö sihiga päästa surmast meri, mis antiikajast kuni tänapäevani näib endas lakkamatult kokku võtvat kogu inimkonna ajalugu. Me võiksime vastata Liibanoni mäe kreeka-õigeusu metropoliit Georgius Khodri sõnades: „Kristus ei ole institutsioon. Nende jaoks, kes kannatavad, on Ta väärtus, tegu, südame ülendamine õrnuses, lihtsuses, alandlikkuses, džihaadis (mitte selle väärastunud s.t „sõja“ tähenduses, vaid ainult ja üksnes selle algse tähenduses, milleks on pingutus, sisemine võitlus).“ Lubage mul siinkohal teieni tuua kuulsa müstilise türgi luuletaja Yunus Emre (XIII/XIV

saj) mõtisklus, mis juba üksi võtab kokku selle maailmas ainulaadse kultuuride, tsivilisatsioonide ja usundite kohtumiste ja vahetuse paiga, milleks on Vahemere basseini: „Siinai, ... piibel ja evangeelium, koraan, talmud, valguse sõna, kõik on inimeses...“.

Eri tasanditel võivad teised enam-vähem sarnased paigad alati leida endale omasarnase maailma mõnes muus geograafilises- või inimkontekstis. Nii paljud kohad võivad äratada meie Kirikutes palava soovi kristlastena Tema Pühaduse Benedictus XVI soovi kohaselt ette võtta „viljaka osaduse hingehoiutöö“. Tõelise osaduse pastoraali, mille abil ristiusk saaks jääda ilmalikus ühiskonnas kestma. Tõelise osaduse pastoraali, mis peaks seadma inimese silmitsi sellega, „millest pole mingit kasu, aga mis kõike valgustab“, sest veel on olemas salajasi tõelusi, mida ei saa seletada ega ära osta, vaid üksnes imetleda, üksnes vaimulikus kaemuses vaadelda. Tõelise osaduse pastoraali, mis peaks võimaldama inimesel hoomata oma olemasolu kui jumalateenistust, kui pidupäeva, mil ta lõpuks leiab tõe sõnad, -pildid ja -liigutused, isegi kui tundub, et see pöörane XXI sajandi algus sunnib teda kogu aeg vaikima. Ning lõpuks, tõelise osaduse pastoraali, mis, asetsedes ainult ja üksnes viimase ja lõpliku seadusjärgsuse tasandil, peaks võimaldama ühiskonnal järele mõelda ja meenutada talle tema võimalust ja eriti tema armastuse tähendust ning mitte laskma tal sulguda sellesse surmaahvatlusse, millel ta lakkamatult laseb endasse nõrguda, eostades endas seeläbi omalaadset kuriteokurbust kuritegude pärast teiste või iseenese vastu!

Üle kõige on inimolend siiski saladus. Salasus, mis on kätketud ja piiritletud ühes palges. Ja see pale saab elada koos teistega ainult armastusest sündinud osaduses. Sellist arusaama tuleb tingimata meie hingehoiutöös arvesse võtta, et välistada kõik meie hirmud, millel ei ole armastusega midagi ühist, ja kaasata armastus selle igal kujul, millel pole hirmuga midagi ühist. Miks peaks meie evangeelne tunnistus ilma selle nõudmiseta olema teiste meiesarnaste silmis usutav, miks peaks kogu kultuur olema ehe ja usaldatav?

Meie kongress käsitleb ka hariduse teemat koolides ja ülikoolides. Selles valdkonnas ootab vastuvõtmist tohtu väljakutse, nimelt mis puudutab liturgia kasvatustliku potentsiaali taasavastamist, isegi kui see peaks toimuma läbi vormi ümbervormimise; koguduseelu kasvatustliku potentsiaali taasavastamist, mis aitab usklikel paremini kogeda kuulumist Kiriku ihusse; taaseltatades „venna salasus” selle igal kujul ning kaasates noori ja eriti murdealisi selles aktiivselt osalema, sest niisugustes olukordades õpivad nad armastuse tõelist tähendust, nagu seda esitab ja õpetab evangeelium; kaasates kasvatustöösse perekonna, kuivõrd perekond, „kirik kodus”, on kestvuse ja järjepidevuse tagatis.

Kõik eelmainitu pühendub eesmärgile teha paremini arusaadavaks järgmist: Jumal on

inimese vabadus, teisisõnu on Tema see Keegi, kes on ennast igaveseks seadnud meie ja olematuse vahele. Olematuse, mis eriti tänapäeval sigitab nii palju õudu ja vermib end arvutuks hulgaks hirmudeks. Me jõuame selleni kindlasti isikliku pingutusega, aga enamgi veel selle kaudu, et hingehoidlikul tegevusel on olemas vahendid, et valla päästa indivi-duaalse ja kollektiivse vaimuliku kasvamise tõeline nõue. Millise hinna ja milliste võimalustega? Meie asi on sellele vastata, kasutades ilu, kohtumise, mõttevahetuse ja inimestevaheliste dialoogide kõiki vorme, ning eelkõige mitte oodata mingeid erakordseid, koheseid ja laiaulatuslikke tulemusi. Me sarnaneme pisut inimestega, kes räägivad keeltega, ja seepärast vajavad meie kirikud tänapäeval tõlke, kes suudaksid inimesele pakkuda jumalasõna uut tõlget. Selles staadiumis on teoloogia ja pastoraaltöö juba üks ja seesama.

LIHTSUSTAGE OMA ELU, ET VABANEDA MURELIKKUSEST

Vanake Paissios

Maise õnne ihalus süvendab maiseid muresid Mida enam inimesed looduslähedasest ja lihtsast elust eemalduvad ja luksust taga ajavad, seda enam kasvab ka nende mure maiste asjade pärast. Ja kuna nad kaugenevad Jumalast üha rohkem ja rohkem, ei leia nad enam kusagil rahu. Nii nad siis keerlevadki ringiratast Kuuni välja, sest niipalju muret ei suuda meie Maa välja kanda. Nad keerlevad tühikäigul eikuhugi.

Maine heaolu ja maine õnn süvendavad maiseid muresid. Väline õpetatus ja maine kasvatus viivad iga päev sadu mehi ja naisi (ja isegi imikuid, kellel on ärevusnähtused) psühhiaatrite ja psühhonaalüütikute juurde. Seetõttu ehitatakse psühhiaatriakliinikuid üha juurde ja koolitatakse välja psühhiaatreid, kuigi enamus neistki ei usu ei Jumalat ega ka hinge olemasolusse. Kuidas saavad arstid haigeid hingesid ravida, kui kannatavad ise samade haigusnähtude all? Kuidas saaks inimene leida tõelist lohutust, kui ta ei usu ei Jumalasse, ei tõelisse ellu ega ka igavesse ellu pärast surma? Kui ta mõistaks tõelise elu sügavat mõtet, kaob ka tema ängistus, jumalik lohutus saab tema üle võimust ja ta terveneb. Kui keegi läheks psühhiaatriaiglasse ja loeks patsientidele abba lisakut, saaksid terveks kõik need, kes Jumalasse usuvad, sest nad saaksid aru elu sügavast mõttest.

Inimesed otsivad rahu rahusteid neelates või joogat tehes, aga nad ei hinga tõelist rahu, seda rahu, millega Jumal oma jumaliku lohutusega alandlikke hingi täidab. Mõelge, mida taluvad need paljud turistid, kes Kreekas päikesest lõõskavatel, tolmustel ja kärarikastel tänavatel tunglevad! Kui palju peavad nende „minad” pingutama, et see suur väsimus näiks neile puhkusena.

Kui me märkame inimest, kes on ängistatud, nukker ja vastuoludest puretud, olgugi et materiaalses plaanis ei puudu tal midagi, siis me peame aru saama, et tema elust on puudu Jumal. Ja lõpuks ongi inimesed vaevatud isegi oma rikkusest, sest maine vara, selle asemel et hinge rahustada, ei too muud kui lisavaeva. Ma tunnen rikkaid, kellel on kõik olemas, aga neil ei ole lapsi ja see vaevab neid. See takistab neil magamast ja kõndimast, rõhub. Ühele sellisele andsin kord järgmist nõu: „Kuna sul on vaba aega, tegele millegi vaimsega. Loe tundideteenistust, loe mõni lõik evangeeliumist.” – „Ma ei saa,” vastas ta mulle. – „Tee midagi head, mine haiglasse mõnd haiget vaatama.” – „Nii kaugelt? Mida see mulle annaks?” – „Aita oma vaest naabrit.” – „Ei, see ei huvita mind!” Omada palju vaba aega, mitut maja ja olla samas nii vaevatud! Kas te kujutate ette, kui palju on sääraseid rikkaid, kes on mõistuse kaotamiseni ängistatud? Hirmus! Ja veel kõige õnnetumad on nad siis, kui nad ei pea töötama, vaid elavad oma varandusest. Need, kes veel tööd teevad, on vähemalt pisut paremas seisus.

Tänapäeva lõputu tagaajamine teeb elust tõelise põrgu

Inimestel on lakkamatult kiire, nad jooksevad kogu aeg. Nad peavad kindlal kellaajal olema ühes kohas, tund hiljem juba mujal ja tunni pärast juba uues kohas. Nad peavad oma kohustused üles märkima, et neid mitte ära unustada. Sellise maratoni juures on ime, et nad mäletavad oma nime! Nad ei tunne iseennast. Ja kuidas nad seda saaksidki? Andku Issand mulle andeks, aga tänapäeva maailmast on saanud tõeline hullumaja. Enam ei mõelda vähimalgi määral teise Elu peale, vaid aetakse üha uusi ja uusi maiseid rikkusi taga. Nii ei leita rahu, kui kogu aeg on kiire.

Õnneks on olemas teine Elu. Inimesed on oma maise elu selliseks muutnud, et kui nad peaksid elama 800-900 aastat, siis sellest suuremat karistust polekski. Kui peaks elama 800 või 900 aastat nagu Noa ajal, närvilisusega, mis inimestes on, oleks see

Lõppude lõpuks ei oodata meilt, et ütleksime lahti oma eneseteadvusest, kui meil avaneb võimalus kaasa rääkida, eeldusel, et oskame jääda alandlikuks ja rahumeelseks, olles juuretis, küünal vaka all, et võiks sündida uus kultuuripoliitika, milles meie saaksime kõige paremini enda kanda võtta meile kuuluva usulise osa. Kas ime ei seisne lõppkokkuvõttes mitte selles etteaimatus, millel Jumal laseb inimeste kaudu toimuda?

„Evangeelium kutsub vastu hakkama jääkusele, pinnapealsusele, sotsiaalsele ebaõiglusele, moraalsele kõlvatusele ja kahjulikule reaktsioonilisusele. Ainult sel tingimusel,” kirjutab metropoliit Georgius Khodr: „saab Kirikust tõesti sügavuste Kirik, edasiliikumise Kirik, tegeva jumaliku mõtte Kirik (...) maailm vajab tugevaid, vabasid,

tõelisi sõnu, mis oleksid selle Sõna mõõdu järgi, kes sai lihaks. On vaja, et Jumala Poja sõna eeskujul jõuaks ka see sõna lihtsate inimesteni”²(1).

Täna teid.

†Stefanus,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

VIITED

- Toimus Roomas 30. XI – 3. XII 2011)
- Georgios Khodr, „L'appel de l'Esprit” – Ed. CERF, Paris 2001, lk 321–322.

Prantsuse keelest tõlkis
Tiina Niitvägi-Hellamaa

suur karistus. Toona elati lihtsalt ja palju aastaid, et traditsioon jätkuks. Tänapäeval kehtib see kirjakoht psalmidest (90:10): *Meie päevade mõõt on seitsekümmend aastat ja kui keegi on tugev, kaheksakümmend aastat, ja parimal juhul on need ometi vaev ja häda*. Seitsekümmend aastat on meie eluks piisavad.

Üks Ameerikas elav arst veetis päeva mu kellias ja kirjeldas mulle elu Ameerikas. Inimesed töötavad terve päeva nagu masinad. Igal pereliikmel peab olema oma auto ja et igaüks end mugavalt tunneks, on vaja majas nelja televiisorit. Nad töötavad enesele armu andmata, väsitavad ennast, et teenida palju raha ja näida edasijõudnute ning õnnelikena. Milline seos on siin veel õnnega? Selline ängistus ja lõputut maratoni täis elu ei tundu enam õnnena, vaid pigem põrguna. Kui kõik peaksid sedasi elama, siis mina küll keeldun. Kui Jumal meile ütleks: „Ma ei hakka teid sellise elu eest karistama, aga ma lasen teil nii elada igavesti,” siis minu jaoks oleks see suurim karistus.

Tänapäevase elu kiirust ei talu mitte kõik inimesed ja seepärast need, kellele selline muretsemine ei sobi, lähevad värske õhu kätte ja kõnnivad sihitult. On loodud looduses käijate ühinguid, kes võimlevad ja teevad muud säärast. Mulle on räägitud, et on inimesi, kes põgenevad mägedesse, ronivad 6000 meetri kõrgusele. Seal tõmbavad nad kopsud õhku täis, hoiavad hinge kinni ja hingavad sügavalt sisse-välja. Ühesõnaga tegelevad rumalustega. See aga näitab, et nende südamed on ängistatud ja otsivad väljapääsu. Ühele sellisele ütlesin: „Te kaevate auku, suurendate seda, imetlete selle sügavust... ja kukute ise sisse. Meie, mungad, kaevame auku, kust leiame väärisrive. Meie askeesil on mõte, sest selle eesmärk on midagi kõrgemat.”

Murelikkus tuleb kuradist

Vanake, vaimset elu elavatel ilmikutel on raskusi õhtupalve lugemisega, sest nad tulevad töölt väsinuna koju ja ei jaksa enam. Kui nad töölt väsinult koju jõuavad, siis ei

peaks nad selle üle muretsema, vaid endale heldelt ütleva: „Sa ei jõua kogu õhtupalvet lugeda? Loe siis pool või veerandki!” Ja et nad edaspidi püüaksid end päeva jooksul vähem väsitada. Et nad võitleksid oma vaimset võitlust suuremeelselt ja ennastsalgavalt, pihiksid kõigest Jumalale ja siis Jumal ka sekkub. Parim vaimne harjutus on hoida vaim Issandas.

Vanake, milline askees on Jumala silmis väärt?

Kui inimene pühendub askeesile õilsalt ja saab sellest rõõmu, siis rõõmustab ka Jumal oma õilsa lapse üle. Sest kui ta piirab end armastusega, jookseb ta süda mett. Kui ta on aga askeetlik vihast ja trotsist, saab ta süda pahupidi pööratud. Murelikult ennast piinata ja siis Issanda poole hüüda: „Oh, mu Kristus, sa oled Kuningriigi värvad nii ahtaks teinud, et ma ei mahu neist läbi!” Kui tema askeetus oleks toimunud alandlikkuses, mahtunuks ta ka värvatest läbi. Need, kes raevuga paastudes, valvates jne askeedielu elavad, põhjustavad endale kannatusi sellest vähimatki vaimulikku kasu saamata. Selle asemel et „deemoneid peksta, peksavad nad tuult” (vt 1Kr 9:26). Selle asemel et kiusatusi eemale peletada, meelitavad nad neid hoopis ligi ja siis ongi tavaline, et nad peavad rasket võitlust (kuna nende ängistus piirab neid). Aga need, kes anduvad askeesile sügavaima alandlikkusega ja sügavaima lootusega Jumalasse, tunnevad, et nende süda hõiskab rõõmust ja nende vaimule antakse justkui tiivad.

Vaimulik elu nõuab otsustusvõimet. Kui vaimsus on ajendatud tühisest kuulsusest, on vastutasuks tühjus hinge põhjas. Südamesse ei teki täiuslikkuse tunnet ega joo-vastust, justkui oleks tiivad tekkinud. Mida suurem on tühise kuulsuse janu, seda suurem on tühjuse tunne ja see tekitab kannatusi. Ängistus ja lootusetus on märgid sellest, et vaimne elu on kuradist juhitud. Ärge kunagi millegi pärast ängi tundke! Äng tuleb kuradist. Kui te tunnete ängistust, siis teadke, et kurat tegutseb. Kuri ei sõua kunagi vastuoolu. Kui ta näeb inimeses mõnd alget, mille poole teda edasi lüka-

ta ja illusioonidesse tõugata, siis seda ta ka teeb. Näiteks tundliku muudab ta ülitundlikuks. Kui sa tahad palvetada, siis kurat tõukab sind palvetama üle su jõu piiride, kui su jõuvarud on piiratud, võtab närvilisus sinu üle võimust, sest sa tunned, et ei suuda enam; kerget ängistust lootusetusega segatult ässitab Kuri edasi arenema ja ta on sihikindel... Mulle meenub, mis minuga juhtus, kui olin veel kuuletuja: ühe ajavahe-miku vältel, iga kord kui magama hakkasin heitma, ütles Kuri mulle: „Kas sa magad? Tõuse üles! Nii paljud inimesed kannatavad ja vajavad palveid.” Ma tõusingi üles ja palvetasin nõrkemiseni. Heitsin uuesti magama ja jälle kuulsin: „Teised kannatavad ja sina magad! Tõuse üles!” Tõusingi üles. Kuulsin end ütlevat: „Oh! Küll oleks hea, kui mul jalad alt lõigataks, siis mul oleks hea vabandus enam mitte palvetada.” Kord

oli mul suuri raskusi suure paastu lõpuni vastupidamisega, sest kuna ma olin sattunud sellise kiusatuse lõksu, piitsutasin end oma askeesis ülejõu.

Kui me tunneme muret oma vaimuliku elu pärast, siis teadkem, et oleme Jumalast juhitud. Issand ei ole türann, kes meid rõhuda tahab. Igaüks võidelgu oma võitlust nii innukalt heldust kasvatades, kui ta jõud lubab, ja nii kasvab tema armastus Jumala vastu. Astugem julgelt raskustele vastu, rohkete palvete ja paastudega askees on vaid ülevoolav armastus Jumala vastu ja arendab peent vaimu.

Me ei tohi oma võitlust viia läbi haiglasliku täpsusega, nii et mure ligikippuvate kurjade mõtete pärast hakkaks meid lämmatama, vaid me peame oma võitlust lihtsamalt

võitlema ja lootma Kristusele, mitte isendale. Kristus on üleni armastus, headus ja lohutus, Ta ei lämmata kunagi, vaid annab külluslikult vaimset hingamist, oma jumalikkude lohutust. Üks asi on enesega tehtav vaimne töö ja teine äärmusse kalduv piinlik täpsus, mis tekitab ainult muret ning põhjustab järjepidevast ülepingutusest pead lõhkemapanevat migreeni.

Vanake, kuidas saab keegi, kes juba loomumomentselt palju mõtleb ja kelle aju niikuinii pideva pinge all on, võtta asju nii, et need teda ei väsitaks?

See, kes lihtsalt elab, ei väsita ennast. Aga kui ligi tikub kasvõi pisutki viha, siis piinama ennast, et mitte vigu teha, ja väsitame end sellega. Ei ole hullu, kui me mõnikord eksime ja tunneme tagasilööke. Sinu poolt tekitatud hindab kohtunik, kes on niigi

hõivatud hulga raskemate kohtuasjadega ja seetõttu võib kohtumõistmine olla ebaõiglane ja mõista hukka süütu hingi. Vaimulikus elus tekib peavalu siis, kui inimesel on vastutus ja otsustuskohustus, millest ka teised sõltuvad, otsustamatuse korral kardetakse ühele või teisele liiga teha. Sel juhul on inimese teadvus pideva pinge all. Sina, mu õde, püüa vaimset tööd teha mitte aju, vaid südamega! Ära otsusta midagi, ilma et oleksid alandlikult Issandale pihtinud, muidu võtab murelikkus sinu üle võimust, su pea väsib ja sa tunned end halvasti. Muretsemise taga on tavaliselt usu puudumine, aga ta võib olla põhjustatud ka vihast.

Prantsuse keelest tõlkis

Marje Kuusmik

MILLAL OLEKS VAJA LAST KARISTADA?

Mijo Beccaria

Valetamine, popitegemine, tegemata kodutööd... Mida siis ette võtta, kui me ei oska enam kuidagi eelpuberteedialise lapse käitumisele reageerida? Kui kaugele me saame minna, et oma vanema-autoriteeti hoida ja säilitada lapsega samaaegselt head suhted?

Liidia ja tema abikaasa lahutasid neli aastat tagasi. Naine käib täiskohaga tööl ja kasvatab kahte poega, Marti ja Priitu, kuid ka laste isa võtab poiste kasvatamisest aktiivselt osa. Juba mõnda aega ei tea enam kumbki vanematest, kuidas reageerida 11-aastase Mardi käitumisele, kes teeb koolist järjepidevalt poppi, valetab ja jätab kodused ülesanded tegemata. Vanemad teavad, et Mart on oma väikevenna Priidu peale armukade, sest viimasel kahel aastal on vanemate põhiline tähelepanu kulunud just temale kui väiksemale. Nad on proovinud Marti ära kuulata ja mõista, millest selline käitumine on tekkinud. Hoolimata püüdlustest on halvenenud nii poisi õppe-dukus kui ka käitumine.

Liidia võttis poisilt mõneks ajaks videomängud ära ja jätkab rangete selgituste jagamist. Samas mõtlevad aga mõlemad vanemad selle peale, kas autoriteedi kehtestamiseks ei peaks nad karmimad olema.

Lapsevanemaks olemine ei ole kunagi lihtne olnud!

Tavaliselt on pereelus enne plahvatusohtlikku puberteediiga mitu rahulikku ja ilusat aastat. Mart kinnitab erandina seda reeglit ja annab oma vanematele võimaluse kasvatuslikku talenti juba varem proovile panna.

Kool, iseäranis selles eas, on koht, kus luuakse kord lapse maailmatajus. Rõõm õppimisest, sundimatu suhtlus õpetajatega

ja sõprade olulisus aitavad sellele arengule kaasa. Mardi käitumine, eriti aga selles vanuses suhteliselt haruldane vastuhakk, näitab selgelt, et Mart ei tunne ennast oma keskkonnas hästi. Laps, kes keeldub koolist kuni selleni, et ta sinna enam üldse ei lähe, on ohus laps. Selles vanuses ei lepi keegi teadlikult kõrvalejätusega ja tundega, et ta pole midagi väärt. Siin on tegemist muude probleemide väljendumisega, mida peab analüüsima ning mõistma.

Autoriteet on tihti hirmutav

Mardi armukadedus Priidu suhtes on märk, millest ei tohi mööda vaadata. Armukadedus põhjustab suurt piina, eriti kui see ilmneb peresuhtes ega ole pelgalt halb iseloomuomadus. Miks mind vähem armastatakse? Pere lahkumine jätab lastesse oma jälje. Mida lahutusest ka ei räägitaks, põhjustab see lastele alati valu/kannatust. See on aeg, mil lapsi peab iseäranis tähelepanelikult kuulama, mõistma ja püüdma tehtut mõistetavaks muuta. Alati mõjub hästi ka väljaõppinud professionaalide abi. Kodust ja koolist eemal saavad lapsed paremini väljendada, mis neid rõhub: mõnikord piisab väga vähesest, et olukorda parandada ja kannatusest jagu saada. Lahutatud vanemad kipuvad sellistel puhkudel oma autoriteeti erilise jõuga hoidma, kuigi see võib olukorda ainult hullemaks muuta. Kui lapsel kaob igapäevane loomulik side mõlema vanemaga, võib kohaloleval vanemal tekkida kiusatus last teatud määral šantaažeerida. Kumbki vanematest ei taha ju olla kurja lapsevanema rollis.

Mardi vanemad saavad omavahel poegade kasvatuslikes küsimustes hästi läbi ning otsima tuleks hakata lisaks eelpool analüüsitud Mardi käitumise tõeliseid põhjuseid. Kas tuleks temaga rangelt edasi käituda või leida teisi teid olukorra lahendamiseks?

Vanemate elementaarne vastutus eeldab, et nad sunnivad üheteistaastast last koolis käima nii, et see ka oma koduseid töid teeks. Siinkohal ei ole järeleandmised võimalikud ja laps peab aru saama, õige-

mini peame meie lapsele selgeks tegema, et koolikohustusest kõrvalehiilimine võib viia ka vanemate karistamiseni. On täiesti normaalne, et vanemad kontrollivad laste koolikäimist ja koduste tööde tegemist.

Hea karistuse kriteeriumid

Kõige tundlikum on küsimus, kuidas ennast kuuldavaks teha ja vajadusel karistada. Et olla vastuvõetav ja tõhus, peab karistus vastama kindlatele kriteeriumitele, nõudes seega peent läbimõtlemist.

- Kõigepealt peab karistus olema selgelt väljendatud, et ta oleks vastuvõetav ja kui võimalik, esitatud vastastikuse koostööpakkumise vormis.

- See peab olema mõõdukas ja proportsionaalne kordasaadetuga. Liiga karm karistus ei veena ja liiga kerge karistus ei ole tõhus.

- See peab olema vastavuses ja seoses kordasaadetuga.

- See peab olema õiglane ja loomulikult ilma igasuguse vägivallata. Karistus on välja mõeldud õpetamiseks, mitte inimese iseloomu allasurumiseks.

- See peab olema teadlik, mitte hetkeemotsiooni ja -olukorraga sobituv. Kui me toimime teadmatult, tähendab see, et me ei usu ise öeldusse ega täida omaenda lubadusi.

- Lõpuks on oluline jälgida järjepidevalt arengut, et hinnata karistuse tulemusi.

Neid kriteeriume arvestades saab edukalt vältida ebaõiglaseid või omavolilisi sanktsioone, mida hiljem kahetseda ja mis lisavad (lapse) kannatusele (vanemate) kannatused.

Laps vajab tunnustust

Kõige keerukam sarnastes situatsioonides, mida Mardi ja tema vanemate näitel tõdeme, on hoidumine tüli paisumisest, mis halvaks kogu perekonna suhted. Laps tervikuna võib saada pidevate kahtlustuste ja noomituste osaliseks, kuigi tal on hoopis vaja ennast tunda armastatuna, tema loomuse paremad küljed vajavad tunnustust. Kindlasti ei vaja ta teadmist, et tema on see „halb” laps, kes perekonna õhustikku mürgitab.

Karistusel võib sellisel juhul olla positiivne toime. Vanemad võtavad seisukoha ja esitavad oma nõudmised. Laps tunneb, et teda ei ümbritse kaos, vaid et tema pärast tuntakse muret. Selline asjadele lähenemine toob endaga kaasa teatud kindlustunde ja välistab vägivallapuhangud: alandavad väljaütlemised, laksud, mida me sealsamas kahetseme ja mille pärast ei sõanda andestust paluda. Võib-olla peaks kõigepealt isendas selgusele jõudma, vabastama end kõigest, mis võiks põhjustada ülereageerimist. „Raske” lapse ees, kes teatud mõttes petabki oma vanemate lootusi, võib see pettumus avalduda. Pettumus selles, et laps ei olegi kõikide voorustega unelmate laps, vaid et tuleb leppida tegelikkusega. Ka siinkohal tuleb vaadata endasse ja ajas tagasi: kui me ise olime lastena kuulekad ja igati arusaajad, on meil kriisis last raske mõista; aga kui me ka ise lapsena n-õ kerged polnud, on meil kahju näha last seismas silmitsi meie tuttavate probleemidega..

Lõpetuseks kaks nõuannet. Ärges unustage väljendada õrnust: kallistusi, paisid, headööd-musi jne. Isegi kui laps on tõrges, vajab ta õrnust, et ta ei tõmbuks endasse masohhismitundega, et tema ongi nüüd see „paha” laps. Välja võib pakkuda ka ilusaid preemiaid. Me teame kõik, et võime pingutada millegi nimel, et selle eest tasu saada – näiteks ametikõrgendust või palgatõusu. Suunata pingutama positiivse tulemuse nimel on kindlasti pikemas perspektiivis tänuväär.

See väike poiss on läbinud rea katsumusi. Läbielatud kannatustest põhjustatud valu elab ta välja agressiivselt. Ent selgitamine ei ole vabandamine. Piiride seadmine ja sundimine on osa vanema rollist tingimusel, et nende autoriteetsus aitab lapsel tajuda vanematepoolset sügavat armastust.

KAS LAPSEVANEM VÕIB OMA LAPSELT ANDESTUST PALUDA?

Anne Libbrecht Gourdet

Kas andestuse palumine lapselt seab vanemate autoriteedi kahtluse alla? Sellele küsimusele vastab perekonnanõustaja Anne Libbrecht Gourdet ja annab nõu, kuidas pedagoogiliselt olukordi lahendada.

Oma lapse peale vihastamises ei ole midagi üllatavat. Lapsed teavad väga hästi, kuidas meie piire kombata ja mõnikord ka provotseerida. Väsimushetkedel võibki ärritusest saada viha. Hirm, frustratsioon ja tunne, et keegi meid ei mõista võivadki viia kontrollimatute vihapuhanguteni. Neil puhkudel kipume mõtlematult ütleva haavavaid lauseid: „Sa oled nii loll! – Sa ei tee elus midagi head. Sinuga on meil ainult muresid”.

Andekspalumisele mõeldes tekib lapsevanemal samas ka mõte oma autoriteedist.

Mida tähendab autoriteet?

Sellel sõnal on üllatavalt ilus etümoloogia. Kreeka keeles tähendab AUTOR seda, mis kasvatab. Muu hulgas on sõnatüvi aluseks ka sõnale „autoriteet”. Meie jaoks on loomulikult mugavam panna lapsed tingimusteta kuuletuma. Aga kas sel juhul on tegu autoritaarsuse või autoriteediga? Meie egole on kuuletuma sundimine mugavam, aga kas see on ka pedagoogiliselt parim lahendus? „Hea” autoriteet on see, kes tunnetab korda ja paneb sellele korrale armastusega alluma. Lapsevanemad peaksid seadma lastele piire kasvatuslikul eesmärgil ja selleks, et lapsed teaksid, kui kaugele nad minna võivad.

Meie lastel ei ole vaja täiuslikke vanemaid, keda on võimatu jäljendada ja kelle eeskujuga on igav. Neil on tarvis vanemaid, kes näitavad, et on võimalik olla täiskasvanud ja edukad ja omada seejuures tea-

tud nõrkusi. Laste silmis ei kahane vanemate autoriteet sugugi, kui need oskavad oma lastelt andeks paluda. Vastupidi – nii õpivad lapsedki oma vigade ja teistele tehtud valu pärast vabandama.

Paljude psühholoogiliste uuringute tulemusel teame nüüd, et eeskujuga on parim viis laste kasvatamiseks, parem ka meie ilusatest pikkadest monoloogidest.

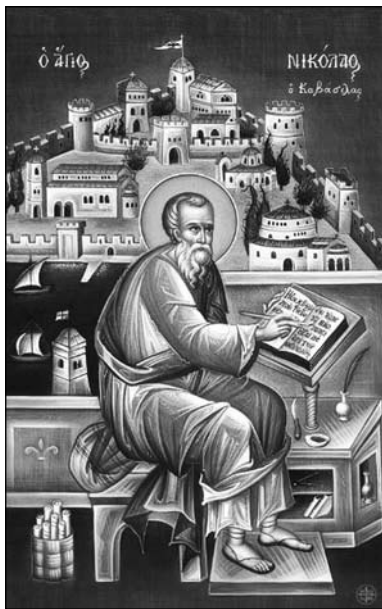
Toon siinkohal näite. Üks ema jutustas: „Küsisin oma neljalt lapselt: „Mis on teile kõige enam meelde jäänud kõigest sellest, mida me isaga teile õpetanud oleme?” Ma mõtlesin juba mitmetele ilusatele juhtumistele, mil me rääkisime Jumalast või seksuaalsusest, või paljudele toredatele ühistele ettevõtmistele. Meie suureks üllatuseks aga vastas noorim poeg: „See oli siis, kui me kord aias lõunat sõime ja sa palusid isal köögist magustoitu tuua. Isa tuli tagasi, käed tühjad, ja ütles: „Ma ei mäleta enam, mida sa minult palusid ... Ma unustasin ära”. Last mõjutas kõige enam see, et tema isa, vastutusrikkas ametis olev

väärikas mees, võis midagi ära unustada ja omada ka nõrkusi.”

Oma vigade tunnistamine on alandlikkuse ja küpsuse märk, mis aitab meil oma vastutusega toime tulla ja aitab kahtsusest vabaneda. Kui me vihast kinni hoiame, võib laps, selle asemel et arenda, hoopis hullemini käituma hakata. Ma tõepoolest ei usu, et andeks palumine seaks vanemate autoriteedi kahtluse alla. „Indrek, anna andeks, ma läksin ennist endast välja, sest ma olen sulle juba korduvalt öelnud, et ära sega oma õde, kui see koduseid töid teeb.”

Ma ei anna andeks paludes järele, vaid ma võimaldan dialoogil jätkuda rahulikel ja tervetel alustel. Laps, kellele on tema vastutust meelde tuletatud, on sel juhul palju avatum ja võimeline oma käitumist muutma.

Prantsuse keelest tõlkis
Marje Kuusmik

ELU KRISTUSES

Püha Nikolai Kavasila

Järgnevalt avaldame katkeid ühest tuntud hilise Bütsantsi vaimulikust teosest, püha Nikolai Kavasila „Elust Kristuses”.

Püha Nikolai Kavasila (Nikolaos Kabbasilas) sündis Tessaloonikas 1322. või 1323. aastal aristokraatlikus perekonnas. Tema onu Niil (Neilos) oli linna peapiiskop. Saanud hea hariduse, astus Nikolai keisri teenistusse ja oli Johannes IV Kantakuzenose nõunik ja ka sõber, täites mitmeid olulisi ülesandeid, sealhulgas aitas rahustada poliitilisest ja sotsiaalsest võitlusest haaratud kodulinna. Kui keiser Johannes 1354 võimult kõrvaldati, tõmbus ka Nikolai avalikust elust kõrvale ja pühendus teoloogiale ning filosoofiale;

ilmselt astus elu lõpul mungaseisusse ja pühitseti preestriks. Ekslik paistab olevat aga levinud väide, et temast sai Tessaloonika peapiiskop. Ta suri 1390. aasta paiku ja tunnistati pühakuks 1983; tema mälestuspäev on 20. juunil.

Püha Nikolai arvukatest kirjutistest on kuulsamad Jumaliku liturgia kommentaar ja „Elu Kristuses”. Viimane kõneleb Kristuse osaduse saavutamisest Kiriku salasuste (sakramentide) ja vooruste kaudu ja on, erinevalt paljust tolleaegsest vaimulikust kirjavarast, suunatud ennekõike mitte munkadele ja erakutele, vaid kõigile ristiinimestele.

I Raamat

Elu Kristuses sünnib siin ja saab alguse selles elus, täiusele jõuab aga tulevases, siis, kui oleme jõudnud tollesse päeva. Ei suuda sinne elu teda täiuslikult inimese istutada, aga ei tee seda sealnegi, kui ta siit algust ei saa. Praegust elu varjutavad lihalikkus ning sellest sündiv udu ja kaduvus, mis ei või pärida kadumatust (1Kr 15:50). Seepärast kaldus ka Paulus palju enam siit lahkumise poole, et olla koos Kristusega: „Ma himustan siit lahkuda ja olla Kristusega, sest see on väga palju parem” (Fl 1:23), ent kui tulevane elu võtaks vastu need, kelle võimed ja meeled tollele elule ei vastaks, ei tooks see neile mingit õnne, vaid nad elaksid surnute ja viletsatena tolles õndsas ja surmast vabas maailmas. See tähendab, et kuigi valgus koidaks ja päike paistaks oma selgete kiirtega, poleks loodud silma, mis seda näha võiks. Ja kuigi Vaimu hea hõng laotuks laiali ja täidaks kõik, poleks

sõormeid, mis seda tunneksid. Jumala Poeg võib lasta sel päeval oma sõpradel salasustest osa võtta ja anda neile teada seda, mida Tema on kuulnud oma Isalt, ent Tema tõelised sõbrad peavad tulema Tema juurde nii, et neil on kõrvad, mis kuulevad. Sest seal pole aeg sõbraks saada ega kõrvu avada ega pulmarüüd muretseda ega pulmakotta minekuks muid ettevalmistusi teha, vaid praegune elu on selle kõige töökoda. Ja kes pole saanud neid asju enne siit lahkumist, sel pole mingit osa tollest elust. Seda näitavad viis rumalat neitsit ja pulmapeole kutsutud mees, kes tulid ilma õli ja pulmarüüta ega saanud neid enam ka hankida.

Niisiis on see maailm sünnitusvaludes, ootamas uut, seespõlist inimest, kes on loodud Jumala sarnaseks ning kujuneb ja areneb siin sündides täiuslikuna sinna täiuslikku maailma, mis ei saa vanaks. Loodus valmistab loodet, kuni see on pimedas ja vedelas, ette eluks valguses ning kujundab teda nagu mingite juhtnööride järgi selle elu jaoks, mille ta peagi vastu võtab. Sama toimub ka pühadega, nagu apostel Paulus galaatlastele kirjutab: „Mu lapsed, kelle pärast ma olen jälle lapsevaevas, kuni Kristus teie sees saab kuju” (Gl 4:19). Ometi, samas kui looted ei taju kuidagi seda elu, mis neid ees ootab, siis õndsatele näidatakse siin elus tulevast sageli ette. Sest sündimata lastel pole veel seda elu, ta seisab neil ainult ees. Ei tungi nende pimedusse päikesekiired ega muu, mis seda elu ülal peab. Aga meie juures pole see nõnda, vaid tulevane on praegusesse otsekui välja valatud ja segatud: Õigusepäike on meile inimesearmastuses tõusnud, taevaülene salv on haisvatesse

paikadesse välja valatud ja inglite leib on antud inimestele süüa.

Seepärast pole pühadel võimalik mitte üksnes tolle elu poole kalduda ja ennast selleks ette valmistada, vaid juba praeguses elus ka selle järgi elada ja käituda. „Hakka kinni igavesest elust,” kirjutab Paulus Timoteusele (1Tm 6:12), ja ütleb ka: „nüüd ei ela enam mina, vaid Kristus elab minus” (Gl 2:20) ning jumalik Ignatius ütleb: „Elav vesi kõneleb minus” (Rm 7:2) – pühakiri räägib sellest palju. Pealekauba, kui see, kes on Elu ise, lubas olla igavesti koos oma pühadega, öeldes: „Vaata, mina olen alati teie juures ajastu lõpuni” (Mt 28:20), mida muud peaksime arvama? Kui Ta on külvanud elu seemne maa peale, tuld visanud ja mõõga toonud, siis ei läinud Ta ise ega jätnud ainult inimeste hooleks istutada ja kasvatada, tuld õhutada ja mõõka kasutada, vaid on ise tõesti meiega ja on see, kes „meis tegutseb, et me tahame ja toimime”, nagu õnnis Paulus ütleb (Fl 2:13). Tema ise on see, kes tule süütab ja suureks õhutab ning Tema hoiab mõõka. Ühesõnaga, „kas kiitleb kirves selle ees, kes temaga raiub?” (Js 10:15); ei tee midagi head need, kelles Hea puudu on. Ometi pole Issand töötanud mitte üksnes olla oma pühade ligi, vaid ka jääda nendega ning veel enam, asuda nendesse elama. Ja veel, kui on öeldud, et Ta on nendega ühendatud, siis nii suures armastuses, et Ta saab Pauluse sõnul nendega üheks vaimuks: „Kes hoiab Issanda poole, on temaga üks vaim” (1Kr 6:17), ja et te oleksite „üks ihu ja üks vaim, nagu te olete ka kutsutud” (Ef 4:4).

Et nüüd Jumala inimesearmastus on sõnul väljendamatult ja Tema lembus meie vastu ületab inimmoistuse ning kuulub üksnes jumaliku headuse juurde, sest see on „Jumala rahu, mis on ülem kui kõik moistus” (Fl 4:7), nõnda on järelikult ka Tema ühendus nendega, keda Ta armastab üle igasuguse mõeldava ühenduse ega ole millegagi võrreldav. Seepärast on ka pühakirjas paratamatult selle sideme kohta mitmeid võrdlusi, kuna ühest ei piisa. Küll kõneldakse majast ja elanikust, küll viinapuust ja okstest, küll abielust, küll ihuliikmetest ja peast, ometi pole ükski neist päris piisav ega või nende kaudu täpse tõelikkuseni jõuda. Peamine on, et ühendus oleks lembust mööda; aga mis oleks võrreldav jumaliku armastusega? Tundub, et abielu ning ihuliikmete ja pea kooskõla kujundid sideme ja ühenduse kohta lähevad kõige enam täppi, siiski jäävad needki kaugele tegelikkuse väljendamisest. Abielu ei liida kaht ühte heitvat inimest nõnda, et nad teineteises elaksid, nagu on lugu Kristuse ja Kogudusega. Seepärast ütleb jumalik apostel abielu kohta: „See saladus on suur: ma räägin Kristusest ja Kogudusest” (Ef 5:32), näidates, et mitte maine abielu, vaid Kristuse ja Koguduse liit on see, mis ta imestama paneb. Ihuliikmed on peaga ühendatud ja elavad tänu sellele ning surevad, kui nad eraldada; aga on ilmne, et Kristusega ühendatud on Temaga tihedamalt ja elavamalt seotud kui ihuliikmed peaga. See on näha pühade märtrite puhul, kes kannatasid küll üht (ihuliikmete maharaiumist), ei tahtnud aga kuulda teisest (lahusolekust Kristusest); nad laskisid küll rõõmuga oma pead ja ihuliikmed maha raiuda, Kristusest aga ei taganenud, kuni neil veel häält jätkus.

Seepärast ütlen nüüd midagi veel kummalisemat. Kelle muuga on inimene ühendatud tihedamalt kui iseendaga? Ent ometi on seegi ühendus tollest teisest lõdvem. Sest iga õndsas inimese vaim jääb küll iseendaks, on aga Õnnistegijaga seotud enam kui iseendaga – ta armastab Õnnistegijat enam kui iseend. Sellest tunnistab Paulus, kui ta soovib pigem olla ise neetud ja Kristusest lahutatud juutide päästmise heaks (Rm 9:3), nõnda et jällegi Temale suuremat au anda. Kui selline on armastus inimeste vastu, siis jumalik ületab igasuguse moistuse. Kui kurjadki võivad nõnda suurt tänulikkust üles näidata, mida siis öelda Jumala headuse kohta? See armastus on nii imeline, et paratamatult ületab ka armastajaid ühendav side inimese moistuse, nii et seda ei või millegagi võrrelda. (...)

Nõnda on öeldust selge, et elu Kristuses ei kuulu ainult tulevasse maailma, vaid juba siin on see olemas pühades, kes elavad ja tegutsevad selle järgi. Ent kuidas on võimalik nõnda elada ja Pauluse sõnul uues elus kõndida (Rm 6:4) ja eda-

si, mida teevad need, kellega Kristus on nõnda ühinenud ja kokku kasvanud – ma ei oska paremini väljendada –, sellest järgnevalt.

On siis üks pool, mis tuleb Jumalalt ja teine, mis tuleb meie oma usinusest. Esimene on puhtalt Tema töö, teises on ka meie püüdlemist. Kuid see on meie töö pigem sedavõrd, kuivõrd me jääme kindlalt Tema armusse ega anna ära varandust ega kustuta juba süüdatud lampi. Sellega pean silmas seda, et me ei tee omalt poolt midagi, mis oleks meile Temalt antud elule kahjulik või sünnitaks surma. Selle elu poole juhib iga inimlik headus ja voolus. Teiste sõnadega, ärgu keegi tõmmaku mõõka iseenese vastu ega põgenegu õnne eest ega heitku krooni peast, vaid et Kristus, kes ise on kohal, võiks sõnuleleamatul viisil istutada elu olemuse meie hingedesse. Sest Ta on tõesti kohal ja aitab kasvada neil elualgetel, mida Ta oma tulemisega on meile kinkinud. Ta on aga kohal mitte nii nagu esimesel korral, mil Ta jagas meie eluviisi, kõneles meiega ja oli meiega üheskoos, vaid teisel ja täiuslikumal moel, nii et me saame Temaga üheks ihuks, elame üht elu ja oleme Tema liikmed ja nõnda edasi.

Nagu on ararääkimatu Tema inimesearmastus, mis kihutas Teda nõnda armastama kõige nurjatuid, et lasi neil osa saada kõige suurematest armuannetest, nõnda ületab ka side, millega Ta on ühendatud nendega, keda Ta armastab, iga kujundi ja nime. Nii on imeline ja ainult Tema, imeasjade tegija, vääriline ka viis, millega Ta on meiega ja teeb meile head. Ta uuendab ja loob ümber need, kes jälgendavad surma, mida Ta meie elu eest tõeliselt suri, teatud märkidega otseselt piltidega, nendesamade asjade kaudu ja laseb neil osa saada omaenda elust.

Pühades salasustes me kujutame Tema hauda ja kuulutame surma; läbi nende me sünnime ja kujuneme ja ühendume imeliselt Õnnistegijaga, sest läbi nende me elame, liigume ja oleme Temas, nagu Paulus ütleb. Nõnda annab ristimine olemise Kristuses, sest ta võtab need, kes on surnud ja hukas ning viib nad kõigepealt ellu. Salviga võidmine teeb uuestisündinu täiuslikuks ja annab talle väe, mida selles elus vaja. Jumalik armulaud aga hoiab ja laseb kesta sel elul ja tervisel, sest eluleiba jagatakse, et hoida alal seda, mille olemine saanud, ja jääda ellu. Me elame sellest leivast ja liigume tänu sellele salvile, saades olemise ristimisvees.

Nõnda elame Jumalas, viies oma elu nähtavast maailmast nähtamatusse, muutes mitte kohta, vaid elu ja elamisviisi. Me ei liikunud ise Jumala poole ega tõusnud Tema juurde, vaid Tema tuli ja laskus meie juurde. Meie ei otsinud ise, vaid meid otsiti üles, sest ega kadunud lam-

mas otsinud üles karjast või drahmiraha peremeest, vaid Tema ise kummardus maa peale ja otsis üles oma kuju ning läks nendesse kohtadesse, kus lammas eksles, võttis ta õlule ja tegi ekslemisele lõpu. Ta ei viinud meid siit ära, vaid tegi meid, maa peal olijaid, taevalisteks ning andis meisse taevase elu mitte meid taeva viies, vaid kallutades taeva meie poole ja tuues ta meile maha. Sest prohvet ütleb: „Ja Ta kallutas taeva ja laskus” (Ps 17/18:10). Nõnda siis paistab Õigusepäike nende pühade salasuste kaudu nagu akendest sellesse pimedasse maailma ja surmab sinse maailmakorra järgse elu, äratav aga üles maailmaülese elu. Maailma valgus saab võitu maailmast, millele Ta vihjab, öeldes: „Mina olen maailma ära võitnud” (Jh 16:33), tuues sureliku ja muutliku ihu läbi püsiva ja surematu elu.

Otseselt päikesekiirte tuppa tungides ei tõmba küünal enam vaatajate pilke enda poole, nõnda ka siis, kui tuleva elu valgus paistab salasuste abil meie hinge ja jääb sinna, ületab ta lihaliku elu ja selle maailma ilu ning peidab tema hiilguse. See on elu Vaimus, millega võidetakse igasugune lihahimu, nagu Paulus ütleb: „Käige Vaimus, siis te ei täida lihalikke himusid” (Gl 5:16). Selle tee on Issand meie juurde tulles raiunud ja selle ukse maailma astudes lahti teinud. Kui Ta aga Isa juurde üles läks, ei lasknud Ta sel kinni minna, vaid tuleb Tema juurest ikka inimeste juurde, või pigem on alati siin ja jääb oma töotusi mööda meie juurde igaveseks. (...)

Mis muu oleks kindlamaks märgiks Tema helduse ja inimesearmastuse kohta kui see, et Ta peseb veega hinge mustusest puhtaks, võib seda salviga valitsema taevariigis ja kostitab meid, pakkudes söömaajal omaenese ihu ja verd? Ja veel, et inimesed saaksid jumalateks (vrd Jh 10:34-35) ja Jumala lasteks ning et meie loomus saaks austatud Jumalale kuuluva auga ja et põrm saaks tõstetud sellisesse ausse, et saaks jumaliku loomuse enesega samaauliseks ja sama jumalikuks? Mis võiks olla selle sarnane; mis võiks olla veel imelisem? (...)

Selline on siis armumajapidamistöö, mis tehti ära inimeste heaks. Seejuures ei lasknud Issand inimloomuse osaks saada ainult seda, mis oli talle kasuks, ega jätnud ülejäänut enesele, vaid andis kogu jumaliku täiuse, kogu oma loomupärase varanduse. Sellepärast ütleski Paulus, et evangeeliumis on Jumala õigus iseäraliselt ilmunud (Rm 1:17). Igasugune Jumala voorus ja õigus tähendab seda, et Ta jagab kõigile heldelt oma häid andeid ja annab osa oma õndsusest. Nii võib pühimaid salasusi õigusega kutsuda õiguse väravateks, sest Jumala ülim inimesearmastus ja headus, mis on sama kui Tema voorus ja õigus, on teinud need meile taeva pääsemiseks.

Teiselgi moel, võib öelda kohtu ja õiguse kaudu, on Issand seadnud meile selle võidumärgi ning teinud meile lahti selle värava ja tee. Sest Ta ei varastanud vange, vaid andis end lunastushinnaks ja sidus kinni vägeva (=kuradi) mitte suurema jõuga, vaid mõistes ta õigusega hukka. Ta sai kuningaks Jaakobi koja üle, kui Ta kaotas hirmuvalitsuse, mitte niivõrd seepärast, et Tal oli jõudu seda kaotada, vaid et nii oli õige. Sellele osutas Taavet, kui ta ütles: „Õigus ja õiglus on Su aujärje alus” (Ps 89:14).

Õigus ei avanud mitte üksnes neid värvaid, vaid õigus tuli ka meie, inimsoo juurde. (...) Sest kui Tõde tõusis maast kui päike neile, kes istusid vale pimeduses ja varjus, siis tuli ka õigus taevast maha ning ilmus esimest korda inimestele tõeliselt ja täielikult. Me saime õigeks, esiteks ahelatest ja häbist pääsedes, kui meie eest kostis oma ristisurmaga see, kes polnud mingit ülekohut teinud – nii lunastas Ta patud, mida meie jultunult olime teinud; teiseks tegi Ta meid oma surma läbi Jumala sõpradeks ja õigeks. Õnnistegija mitte üksnes ei vabastanud meid ja ei lepitanud Isaga, vaid andis meile „meelevalla saada Jumala lasteks” (Jh 1:12), ühendades lihaga, mille Ta vastu võttis, enesega meie loomuse. Ta ühendab ka salasuste väel igaihe meist oma lihaga. Niiviisi laseb Ta oma õigusel ja oma elul koita meie hingedes. Ja nõnda võivad inimesed pühade salasuste kaudu tunda tõelist õigust ja seda ellu viia. (...)

Kui vana lepingu ajal oli Seadus see, mis ühendas meid Jumalaga, siis nüüd on selleks usk ja arm ning kõik, mis nendest tuleneb. Tol ajal toimus inimeste osadus Jumalaga niisiis orjamise, nüüd aga lapse seisundi ja sõpruse kaudu. Sest seadus on orjadele, sõpradele ja lastele on aga arm ja usk ning julgus. Kõigest sellest saab selgeks, et kuna Õnnistegija on „esmasündinu surnutest” (Kl 1:18), ei võinud ükski surnutest ärgata igavesse ellu enne Tema ülestõusmist. Samal kombel juhtis ka Tema ainsana inimesed pühadusse ja õigusse. Seda näitab ka Paulus, kui ta kirjutab, et Kristus, meie eeljooksja, on läinud pühasse paika sisse meie heaks (Hb 6:20). Ta läks pühasse paika, tuues enese Isale ohvrianniks ja juhib sinna ka need, kes soovivad, kui nad saavad osa Tema mahamatmisest. Nad ei sure aga nii nagu Tema, vaid kujutavad Tema surma ristimisvees ja kuulutavad seda pühas armulauas, kui nad salvituna saavad sel pidusöömaajal osa Temast, surnust ja ülestõusnust. Nõnda viib Ta nad nendest väravatest sisse kuningriiki ja kroonide juurde.

Kreeka keelest tõlkis
ülempreester Mattias Palli

EAÕK LAULULAAGRIS TORNIMÄEL

Kati Nõu

Kui Tornimäe kogudus kutsus 10.–12. augustini enda juurde laululaagrisse, polnud kaksipidi mõtlemist – tuleb minna! Mulle meeldivad kirikumuusika kontserdid väga, üldse kontserdid kirikutes. Kahjuks on lauluoskused jäänud kaugesse minevikku, aga kirikumuusika on selles osas nõudlik. Mu sooviks jäi vähemalt kuulata lauluharjutusi kirikus, kui ka hetkeolukord rohkem ei luba.

Reedel, 10. augustil kell 18.00 algas laululaagri ametlik kava õhtupalvusega kirikus, kus palvesõnad vaheldusid lauludega. Palju on muutunud sellest ajast, kui ma ema ja vanaema käekõrval kirikus käisin. Praegune kirikumuusika on tõeliselt kõrgetasemeline, raske lauljale, kel puuduvad oskused ning kogemused. Reedene õhtupalvus oli ka esimene koolitund. Seda, mida suutisid ja andsid edasi lauluõpetaja Terje Palli ja meie oma Marina Treima, on raske üle hinnata. Üsna ruttu julgesin juba noka avada ja tänu asjalikule juhendamisele ei ajanudki teistel lauljatel viisi segi. Olin vist ainuke esmakursuslane.

Õhtupalvusele järgnes söök, maitsev ühepajatoit rohke rohelise ja õliga. See maitseelamus sai kannapöördeks mu halbadele toitumisharjumustele. Suur tänu Marinale selle eest! Pärast õhtusööki istusime lõkke ümber. Toimus esimene kooriharjutus, mis tuulis esimese hakkas kohe hästi minema. Seda arvasid nii kuulajad kui ka tegijad. Jälle Terje ja Marina hingepugev pühendumine, mis ka elevandijala all olnud kõrvale helget elamust andis. Nii palju laulust ja õpetajatest. Ka lauljad olid oivaline seltskond, kõik kohe omavahel sina peal, pöördumine eesnime pidi. Rõõm on noortest laulumestest, mu kunagise hea kolleegi, nüüd igaveseks uinunud Helmi Pinnati tütrepoegadest. Külaoludes pole just tihti näha kirikukoorides mehi. Meie laululaagrisoli meeslauljate osakaal vaat et 50 protsendi ligi. Kohaletul-

nuid oli Valgamaalt, Pärnumaalt, Tartust, Tallinnast ja meie oma sösarsaartelt. Aitäh korraldajatele. Aasta pärast lähme jälle seda tuttavat laulu teed.

Edgar Grünberg

Olen pärit õigeusu taustaga perekonnast – Valgas sündinud isa on ristitud sealses Issidori kirikus ja Muhust pärit ema Rinsi kirikus. Kuigi olen üles kasvanud Tallinnas ja jäänud pärast ülikooli elama Tartusse, pean end muhulaseks ja vabal ajal olen enamasti kodutalus Külasema külas. Juba lapsena hakkasin huvi tundma sugupuu ja ajaloo vastu, samuti meeldib mulle laulda – seda olen teinud peamiselt korporatsioonis Fraternitas Tartuensis.

Üliõpilasena käisin Tartu Peetri kirikus leeris, kus toimus ka ristimine, kuid tihedaid sidemeid mul luteri kirikuga ei tekkinud. Minu kujunemisele on suurt mõju avaldanud läbikäimine vanemate sugulaste, naabrite ja korporatsiooni vilistlastega, kellest paljud olid seotud õigeusu kirikuga, sh kauaaegne Kaarepere preester Ermil Allik. Paljuskki tänu neile on minus süvenenud huvi õigeusu vastu ja nüüd olen Muhu-Rinsi koguduse liige. Eelmisel aastal käisin

Pärnumaal EAÕK Noorteliidu korraldatud palverännakul, mis jättis mulle ereda mulje. Jätkuvast teadmistejanust ajendatuna otsustasin sel aastal osa võtta laululaagrist, seda küll pärast mõningaid kõhklusid – ei julgenud arvata, et senini seltskonnas peamiselt rahvalikke, isamaalisi ja buršilaule laulnuna suudaksin ka kirikuteenistustel kasutatavate laulude esitamisel kaasa lüüa. Kahjuks ei olnud mul võimalik tulla laagrisse juba reede õhtul, kuid laupäeva hommikul jõudsin Tornimäele, leides eest seltskonna, kellega koos pühapäeva lõunani laule harjutades, vesteldes ja vahepeal puidki lappides igav ei hakanud. Oli väga tore tuttavaks saada sarnaste huvidega inimestega, kellelt sai mõndagi õppida, uut kuulda ja koos tegutseda: isa Toivo, Marina, Terje, Salme, Kati, Leili, Henno, Heli ja Mart, Marko, Mihkel jt (kokku oli meid paarkümmend inimest), meid tulid tervitama ka õed Reomäe skiiitast.

Minu arvates on üsna tähelepanuväärne, et laululaager toimus Tornimäel, on ju sealne kirik Saaremaa suuremaid ja asub kõrgel künkal, meenutades mulle eemalt vaadates Kuremäe kloostrit. Laupäeva ennelõuna möödus Tornimäe kirikus õhtuteenistuse laule õppides, mida olen seni üsna vähe

kuulnud ja mis tundusid küllalt keerukad, kuid ehk just tänu sellele ja juhendajate julgustamisele pakkusid need mulle tõelist naudingut. Tundus, et ka teistele, sest vaheaega ei soovinud keegi. Enne lõunat tegime veidi füüsilist tööd küttepude ladumisega, millele järgnes lõunasöök vabas õhus preestrimaja juures. Mul oli rõõmus kohtumine oma Põide sovhoosi aegse praktikajuhendaja Tamaraga, kes kuulub Tornimäe kogudusse, me ei olnud näinud üle kahekümne aasta. Üllatusena tulid laagrisse kõrged külalised: metropoliit Stefanus koos saatjaga ja meile avanes pärast lõunasööki võimalus neile Tornimäe kirikus oma lauluoskust näidata. Pärast külaliste lahkumist jätkasime lauluharjutusi õhtupoolikuni, millele järgnes vaba aeg. Terje, Heli, Mart ja mina kasutasime seda Tornimäe vana kalmistu külastamiseks, kuhu on maetud mitmed tähelepanuväärsed isikud, näiteks dendraariumi rajaja Mihkel Rand ja kunagised Tornimäe preestrid, sh Saaremaal laialdaselt tuntud Andrei Klaas koos abikaasaga. Kalmistu on kahjuks pooleldi metsistunud, see vääraks paremat saatust!

Laupäevaõhtusest saunaskäigust ja lõkkeõhtust mina osa võtta ei saanud. Pühapäeva hommikul sõitsin Kahtla kirikusse, kus laululaagrilised osalesid koos sealse koguduse rahvaga liturgial. Siin saime Terje ja Marina juhendamisel oma lauluoskust praktikas proovida, mis oli minule esimene kord kooriga liturgial laulda. Pärast liturgiat einestasime kooli sööklas ja tegime Kahtla kiriku ees laagri lõpuni vastupidanute ühispildi. Sellega oligi laagri ametlik osa läbi, kuid soovijatele järgnes veel sõit Reomäele, kus saime kirikus kuulata UMA ja Iris Oja vaimulike laulude kontserti ja külastada Püha Eelkäija Skiit. Kloostriõdede poolt oli kiriku juures kontserdil osalenutele kaetud kohvilaud, oma lastele viisin kingituseks koju purgi õdede tehtud head maasikamoosi.

Minule jättis laululaager sügava elamuse, leidsin uusi tuttavaid ja sain julgust proovida laulmist kirikus. Loodan omandatud teadmisi ja oskusi edaspidi kirikuelusel osalemisel rakendada, sain selleks laagrist uut innustust.

ÕIGEUSU PÄEVAD HIIUMAAL

Kadri Ilves

24.–28. juulini leidis aset Eesti Õigeusu Noorte Liidu suvelaager „Õigeusu päevad Hiiumaal”. Viiepäevane koosolemine toimus kaunis vastrenoveeritud Kuri seltsimajas, kus meid võõrustasid Pühalepa Naistekojade liikmed. Korraldajateks olid isa Aabraham ja Leena Helena Tõlpt Tallinnast ning isa Jüri Haapsalust.

Esimene päev oli kogunemiseks ja tutvumiseks. Isa Jüri viis läbi veepühitsuse. Järgmise päeva teemaks sai „Ikoon õigeuskirikus”. Ikoonimaalija Sirje Säär pühendas meid mitmeks tunniks pühapiltide maailma, jutustades neist palju põnevat ning juhenda-

dades meid peangel Miikaeli maalimisel. Enamiku jaoks oli see esimene kord. Kuna traditsiooniliste materjalidega töötamiseks oli aega liialt vähe, piirdusime guaššvärviga akvarellipaberil. Nii mõnegi jaoks oli see teraapiline kogemus. Samal päeval külastas meid ka metropoliit Stefanus, kellele saime ühises vestlusringis küsimusi esitada. Päeva nael oli minu jaoks teenistus Malvaste kabelis. Ühine palve ja sünergia selles imearmsas pühakojas oli tõeline kingitus.

Kolmandal päeval rääkis isa Jüri meie teemal „Kirikulaul kui palve ja usuõpetus”. Kuulasime mitmeid õigeusu kirikulaulu näiteid ja kirjutasime üles palju vajalikku, sest teada oli, et seda kõike läheb vaja hilisemas viktoriinis. Iga päev korraldati, nagu meie laagrites alati kombeks, erinevaid sportlikke mänge ning kuna ilmaga vedas, saime nautida rannamõnusidki. Hilisõh-

tuid sisustasime mängudega, vastavalt ilmale kas lõkke ääres või toas. Nautisin seda alalist huumorit, mis järjekordse õhtuse koosolemise hoogustudes pidurdamatult levima hakkas. See oli vabastav.

Järgmise päeva vestlusringis juhtisid isa Aabraham ja tema poeg Tauri meie mõtet teemale „Õigeusu usutunnistus”. Saime teada, miks on meie usutunnistus sõnasta-

tud just nõnda. Suu ammuli võis kuulata lugusid kiriku algusaegadest, mille kohta Tauri teadis jutustada ka põnevaid üksikasju. Leena ja Tauri korraldasid maastikümängu, mille küsimused haakusid eelneva jutuga. Liikumine ja teadmiste proovilepanek ühekorraga on väga tore elamus, mida kogetakse meie laagrites pea iga suvi. Sama tähtsal kohal on meie laagritraditsioonis ka isetegevuslik õhtu. Moodustasime loosi

teel kolm rühma ning Leena julgel eestvedamisel püüdsime seekord vanusest, soost ja huvidest olenemata jõuda igas grupis ühise etteasteni. Endalegi üllatuseks oli õnnestumine täielik!

Laupäeval, 28. juulil sõitsime Kuristesse, et teenida ühine liturgia. Kohalikus haridusseltsimajas toimus isa Aabrahami eestvedamisel vestlusring teemal „Armulaud kui osadus”.

Laagri lõpetasime taas Kuri seltsimajas.

Minu soojad muljed laagrist võib kokku võtta sõnadega „üks ihu”. Mitu päeva ühes rütmis elamine, teenimine, mõttevahetus ja lõõgastus – see loob vägeva sünergia. Oleme üks tervest nisti hoitud ihu – pühitsetud ja kaitstud. Loodan siiralt, et järgmistel kogunemistel on aina rohkem neid liikmeid, keda omavahel ühendada, sest see ongi kõige ehtsam osadus.

HAAPSALU MARIA-MAGDALEENA KOGUDUSE 160. AASTAPÄEV

Preester Jüri Ilves

Kui armsad on Sinu hooned, vägede Issand!

Õndsad on need, kes elavad Sinu kojas, need kiidavad Sind ikka ja igavesti. (Ps 83)

22. juulil tähistas Haapsalu Maria-Magdaleena kogudus oma kirikuhoone pühitsemise 160. aastapäeva.

Pilguheit ajalukku ütleb, et Haapsalu kogudusele pandi alus 1. veebruaril 1836. aastal. Algusaastatel teeniti ajutiselt Riigikassa teisel korrusel asunud Püha Kolmainu kabelis. Koguduse pühakojas ehitamisele pandi annetuste toel alus 1845. aasta suvel. Valmis sai vundament, mis mere läheduse tõttu rajati tammepalkidest parvedele. Rohkemaks tol ajal jaksu polnud. Alles 1851. aastal saadi riigikassast Püha Sinodi otsusega vajalik raha.

Vitraaž „Lootus”.

Vitraaž „Euharistia”.

21. juulil 1852. aastal oli pidulikult sündmuseks kohale sõitnud koguni keiser Nikolai I pere, et pühitseda paljude vaimulike osalemisel sisse kirik, mille sarnast pole varem ega ka hiljem Eestimaale ehitatud. Projekti autor on arhitekt Morgan. Keisri abikaasa Aleksandra Fjodorovna soovil pühitseti kirik pühale apostlisarnasele salvikandjale Maria Magdaleenale. Pühitsejaks oli Tallinna piiskop Kristofor koos rohke vaimulikkonnaga. Jumalateenistusel viibis ka Baltikumi kindralkuberner Aleksander Suvorov koos paljude nimekate isikutega.

Kogudus ja pühakoda on üle elanud ka raskeid aegu. 1964. aastal kirik suleti ja sinna majutati kuni 1985. aastani kommunaalkonnakonna ladu. Sisustus viidi Haapsalu vanal kalmistul asuvasse Neeva vaba õigeusulise suurvürsti Aleksandri abikirikusse, mille

sisustus viidi omakorda Kiviõli kirikusse. Maria-Magdaleena kiriku algupärane sisustus on kalmistikirikus tänapäevani.

Mainitud 1985. aastal pakuti hoonet Seitsmenda Päeva adventistide kogudusele. Kogudus võttis pakkumise vastu, kuna nende teenimisruumid olid väga ahtakesed. 1993. aastal koguduste ümberregistreerimise ajal otsustas osa Haapsalu õigeusu kogudusest registreerida püha Maria-Magdaleena koguduse ja koos sellega saadi EAÕK omandiõiguse õigustatud subjektina tagasi adventistide kasutuses olev pühakoda. 1994. aasta juulikuus toimus esimene jumalateenistus, mille viis läbi ülempreester Emmanuel Kirss. Algas pikk ja palvelik koguduse ülesehitusperiood, mille kestel jagati pühakoda adventkogudusega. Alates 2001. aasta 1. septembrist on EAÕK Maria-Magdaleena kogudus oma pühakojas traditsioonide kohaselt teenimas ja talitamas. Adventkogudus leidis oma ruumidele lahenduse ja teenib praeguseni Endla tänaval Metodisti kiriku vastas asuvas kogudusehoones.

Tänavuse koguduse nimepäeva muutis eriliseks uute vitraažakende pühitsemine. Meie tunnustatuima vitraažikunstniku

Dolores Hoffmanni kujundatud taiesed paigutati kiriku roosakendele. Põhjapoolne aken kannab nime „Lootus”. Sellel on kujutatud mäslev meri, laevuke ja vikerraar. Akna ülemises osas kasutab kunstnik algristikoguduse sümbboolikat, Kristuse sümboleid ankrut ja kalu. Lõunapoolne aken kannab nime „Euharistia” (tänuohver, püha armulaud). Kasutatud on osaduslike sümboleid: armulauakarikat koos räti-kuga, kirikuleibu ja viinamarjaväate. Akna ülaosas on Kristuse monogramm ja tuvid kui Püha Vaimu väljendus.

Jumalik liturgia, mille viis läbi metropoliit Stefanus, päädis ristikäiguga, mille vältel pühitseti ka vastsed vitraažid. Jumalateenistusel osalenud kunstnik Dolores Hoffmann sai sooja tänu osaliseks nii metropoliidi kui ka koguduse poolt.

Haapsalu linna ainsaid vitraažaknaid saab imetleda suveperioodil iga päev avatud pühakojas. Kel Haapsalu kaugeks jääb, saab seda teha Interneti vahendusel, külastades koguduse kodulehte aadressil www.maria-magdaleena.net

HÄADEMEESTE ISSANDAMUUTMISE KOGUDUS TÄHISTAS 140. AASTAPÄEVA

Tõnis Joarand, koguduse juhatuse esimees

Ümbruskonna esimene õigeusu kogudus loodi Häädemeestel 18. septembril 1849. aastal. Esimene preester oli Küprian Sarnet. Kirikuhoone valmis Liivimaa kubermangu arhitekti Edelsoni projekti järgi 1872. aastal. Kiriku pühitses Issandamuutmise püha auks Riia piiskop Benjamin. Kiriku uhkuseks on rikkaliku dekooriga kolmekorruseline ikonostaas, mis on valmistatud tõenäoliselt Riias.

5. augustil toimunud kiriku 140. aasta tähtsündmusele lisas väärikut Tallinna ja kogu Eesti metropoliit Stefanuse kohalolek. Kaasa teenisid Pärnu ja Saare piiskop Aleksander, koguduse esipreester Ardalion Keskküla, arhidiakon Justinus ja diakon Kristoforos Parts. Kohalolekuga austas kiriku juubelit ka vallavanem Urmas Aava.

Juubelpäev algas veepühitsusega ja lõppes ristikäiguga ümber kiriku. Pärast kohvilauda kirikus jätkus päev surnuaiapühaga kohalikul kalmistul. Päev lõppes koguduserahvale ja külalistele ühise maitsva lõunaga trahteris

Magic. Juubeliüritused jätkusid 31. augustil ja 1. septembril ekskursiooniga Peipsi äärde ja Ida-Virumaale.

Koguduse juhatas tänab kiriku tähtpäevale kogunenud rahvast.

AVASTUSLIK REIS IDA-VIRUMAALE

Anne Tuuling

Aegade ja aastate jooksul on ju küll ja küll mööda Eestimaad sõidetud ja enda arvates nähtud-kuuldud nii mõndagi. Hetketi tundub, et mida uut ja avastamatut veel võiks olla? Ja siis satud ilusal augustikuu viimasel päeval Peipsi äärde Varnja külla ega usu oma silmi: selline koht, sellised südamlikud inimesed, selline täiesti teistmoodi, kilomeetreid pikk ridaküla majade küljes rippuvate sibulavanikutega ja lilled, lilled, lilled! Varnja Kolmainu vanausuliste kirikuuksel tervitab meid malbel moel Zoja – elukutselt arst, aga nüüd pensionil olles kiriku hoidja, hooldaja, valvaja, eestlaulja, lugeja. Ise ta ei osanudki end täpselt määratleda, kui tahtsime tema kohustusi teada. Igal juhul saime põhjaliku ülevaate kiriku ajaloost: XVII sajandil ehitatud puukiriku asemel on nüüd 1903. aastal ehitatud kivist kirik. Zoja rääkis vanausuliste käekäigust läbi aegade ja laulis meile palveid vanaasavikeelsetest lauluraamatutest. Vene vanausulised on jäänud truuks oma usule, mis püsib vankumatuna alates X sajandist. XVIII sajandi alguses rändasid nad Peipsi läänekaldale, kus rentisid endale maatükid ja kalapüügiriistad.

Kolkjas istusime kõik vene vanausuliste muuseumi suures elutoas ja kuulasime maja perenaise Anna juttu nende kommetest, mis ajuti tundusid küllaltki karmid, eriti mis puudutasid laste kasvatamist, aga samas tundus mulle, et need ranged reeglid panid paika eetilised ja moraalsed piirid edasise elu jaoks. Piirid, mis tänapäeval tihtipeale puuduvad, aga mis peaksid olema. Muuseum avati 1998. aastal Kolkja Põhikooli ruumides ja on sisustatud tüüpilise vanausuliste eluruumidena. Meelde jäi, et Eestis on umbes 15 000 vanausulist ja 11 palvelat: üks Tallinnas, üks Tartus ja üheksa Varnjas, Kasepäl ja Kolkjas. Palvemajad ehitati ajavahemikul 1740–90. Meelsasti oleks tahtnud mõnda ka sisse kiigata, aga tundus, et nende ukse hoitakse võõraste eest kiivalt kinni. Mis siis ikka! Suurtel pühadel sõidetakse tervete peredega siia ja

Mustvee Halastuse ja Püha Kolmainuse Ainus Oigeusu Kirik. Foto: Niina Kraiko

austatakse vanu kombeid. Et traditsioonid säiliks, toimuvad Kolkja koolis usuõpetuse tunnid ja lastele õpetatakse vanaslaavi keelt. Edasi Narva poole sõites ei saanud lahti tunde, kui rikkaks teeb Eestimaa see isemoodi ja omapärane rahvakilluke.

Teadsin, et EELK Narva Aleksandri Suurkirik on Eesti suurim kirikuhoone, aga ometigi ei kujutanud ette, et see nii vägev on. Aga ta pidigi nii suur olema, sest oli mõeldud viiele tuhandele inimesele. Ehitati 1884, Teises maailmasõjas purunes, Nõukogude ajal kasutati laona ja nüüd on teda jõudumööda taastatud. Kirikul on energiline õpetaja Vilu Jürjo, kes on aastate eest ka Häädemeeste Miikaeli kirikus teeninud ja kes võttis meid vastu nagu omasid. Jutt kandus mitmele probleemile, mis on omased Narvale, kus elab inimesi mitmest rahvusest. Kirikuski toimuvad jumalateenistused kolmes keeles: eesti, vene ja soome keeles. Ei teadnuki, et Narvas on nii rohkelt isureid ja et koos kirikuga võideldakse oma ja vadjä kultuuri eest. Ei jäänud käimata ka Hermani kindluses, kus meie giidiks oli sümpaatne vene neiu Anna, kes rääkis soravat eesti keelt ja kellega koos rühkisime kõrgele kindluse torni, kust nägime ära kaks punase katusega elumaja, mis vanalinnast ainukestena sõjas alles jäid. Õhtuks jõudsimme Narva-Jõesu.

Järgmine päev, 1. september, tõi üllatuse seal samas Narva-Jõesuus, kus, nagu pisike ime, seisab Merekülalt 1948. aastal üle toodud väike omapärane ümarpalkidest MPEÕK püha suurvürst Vladimiri kirik. Edasine sõit viis kiriku juurde, mis elas sõja üle: MPEÕK Narva Issanda Ülestõusmise peakirik aastast

1896, mille nurgakivi seadsid paika Venemaa keiser Aleksander III ja Saksamaa keiser Wilhelm II ametliku kohtumise ajal 5. augustil 1890. aastal. Kirik ehitati Kreenholmi manufaktuuri tööliste. Kiriku ukseid olid lahti, kuid sisse ei sõandanud minna – parasjagu käis matusetalitus. Alles 2003. aastal valminud MPEÕK Narva Jumalaema pühakuju kirikusse jõudes sattusime aga lapse ristimisele. Elu kaks poolt. Ei kao need pühapaigad! Siia tullakse elu alguses ja teekonna lõpus...

Teel Kuremäe kloostrisse põikasime Jõhvi, et näha kindluskirikut – Mihkli kirikut, mis on linna vanim hoone ja on pika ajaloo vältel pidanud üle elama palju purustusi, aga ikka ja jälle uuesti üles ehitatud. „Rohkete linnuslike elementide tõttu peetakse Mihkli kirikut kõige tugevamini kindlustatud kirikuks kogu Eestis,” loeme tahvlilt. Esmakordselt mainitakse pühakoda XIII sajandi keskpaigast. Praeguse kuju sai hoone 1732. aastal. Huvi- tav fakt on seegi, et baltisaksa kunstniku E. W. Lipharti altarimaal on tehtud hobusena- hale! Altarialuses ruumis on muuseum, mis pakub tükikest ehedat keskaega.

Midagi pole parata, aga päeva naelaks kujunes MPEÕK Pühtitsa Jumalaema Uinumise nunnakloostri külastus Kuremäel. Kunagi ammu-ammu olin sealt mööda sõitnud (ei mäleta, kas eelmise riigikorra ajal sinna sisse lubatigi) ega uskunud, et see nii suursugune ja hingematvalt kaunis on.

Meie teekaaslaseks oli eestlannast nunn Jevtropia. Kuulates tema juttu võis aru saada, kui teistsugune on elu, mida siin elatakse. Klooster on omaette väike maailm suures maailmas. Või ehk hoopis suur maailm väikeses? Küsimusele, kas eraldatust on raske taluda, kostis Jevtropia: „Aga mis teil paremat on?” Meie poolt oli vastuseks vaikus.

Mitme pühakojaga klooster asub Jumalaema ilmutuspaigal Pühal mäel ja asutati 1892 kuberner Sergei Šahhovskoi toetusel, kes on ka siia maetud. Tema naine Jelizaveta elas temast peaaegu 40 aastat kauem, aastani 1939, ja on maetud mehe kõrvale. Haua kohal on Radoneži Sergiusele pühendatud puukirik. Südamesse läks lugu männipuust, mille Je-

lizaveta istutas mehe haua juurde ja mis kasvas kaheharuliseks. Seal nad nüüd kahekesi puhkavad. Jalutasime ka orgu tervendava allika juurde, kuis siis muidu!

Üllatused ei lõppenud. Möödasõidul Vasknarvast astusime sisse MPEÕK Jaama Püha piiskop Nikolause kirikusse, mis hävines sõja ajal, aga taastati aastal 1991, ning järjekordne väike ime ootas meid Kuremäe Vasknarva abikloostri näol, mis on imeilus – kullasäras, täis valgust ja heledust. Vana kalendri järgi Jumalaema uinumise päeval 28. augustil toimub ristikäik Vasknarvast Kuremäele. Mida tajub oma südames inimene, kes need 28 tundelist kilomeetrit läbi kõnnib? See on kogemus, mida tasuks ilmselt ise läbi teha. Küllap ei saagi seda sõnadesse panna.

Kodu poole sõites ootasid ees veel kaks kirikut: Mustvee Halastuse ja Kolmainuse ainuusu kirik (1877), kus on ainult 36 koguduseliiget ja mis on eraalgatusel remonditud ja uuesti avatud 2004. aastal. Õhtuhämaruses jõudsimme vaadata ka Põltsamaa Pühavaimu kirikut.

Kaks päeva täis isemoodi elamusi oli möödas. Neisse mahtusid 12 kirikut: üheksa õigeusu, kaks luteri ja üks vanausuliste kirik, kolm muuseumi, Kolkja sibula- ja kalarestoran, kus koos lõunastasime, ja Liivaranna hotell Narva-Jõesuus, kus ööbisime. Kõik sujus tõrgeteta tänu meie reisiuht Tõnis Joarannale, Häädemeeste Issandamuutmise õigeusu kiriku võõrmündrile.

Lõpetuseks kirjutan mõned read Eesti Katoliku Kiriku piiskop Philippe Jourdanilt: „Kirik ei ole lihtsalt kooskäimise koht. Ta ei koosne ainult kividest, vaid kõikidest mõtetest ja meeleliigutustest, mis on sündinud paljude inimeste südames lugematute aastate jooksul. Need on elavad kivid, mis annavad sellele kohale erilise soojuse ja tähenduse.”

Soojust ja meeleliigutust tundsimme igal pool ja need jäävad hinge neist päevist.

Aitäh!

KIRIK HIIUMAAL

Hiiumaa koguduste preester Aabraham Tõlpt

1883. aastal viibis Haapsalu Maria-Magdaleena õigeuskirikliku jumalateenistusel neli Käina valla Lelu küla talumeest. Üks neist oli Matsi koha Tõnis Padu, kes Haapsalu koguduse preestri Nikolai saarele kutsus. Preestri Hiiumaale tulemise eelduseks oli aga ainult see, et Tõnis võtab vastu õigeusu. Ja nii ka läks. Juba järgmisel, 1884. aastal asutati Emmastes Kuriste Jumalasünnitaja Sündimise kogudus ja Kõrgessaares Puski Kristuse Sündimise kogudus. Aasta hiljem, 1885 Pühalepas Kuri Issanda Täevaminemise kogudus ja Kõpu Püha Andree kogudus. 1890. aasta 27. juulil pühitseti sisse Kuriste Jumalasünnitaja Sündimise Kirik. Samal ajal õnnistati sisse tõenäoliselt ka Kuriste õigeuskirikliku koolimaja. Kirik kasvas jõudsalt. Täiesti tavaline oli, et mõnel pühapäeval salviti 60 kuni

Kuriste Jumalasünnitaja Sündimise Kirik.

90 inimest. Ühel pühapäeval olevat salvitud koguni 169 inimest.

Nüüd, 122 aastat hiljem Jumalasünnitaja sündimise pühal 8. septembril õnnistasime sisse Kuriste õigeuskirikliku endise koolimaja. Enam ei ole siin õigeuskirikliku koolimaja. Ei ole see maja ka enam kiriku oma. Küll aga asub siin Kuriste Haridusselts, kellega kogu-

dusel on head koostöösuhted. Haridusseltsi majas jätkub õigeusu haridustöö. Siin toimuvad meil vestlusringid, siin peame koosolekuid ja laagreid, siin oleme koos pärast liturgiat. Siin saab õemaja ka koguduse preester koos abikaasa ja kaasteenijatega. Tähtis ei ole niivõrd omandisuhe, kuivõrd see, et maja teenib Jumala rahvast Hiiumaal. Vana koolimaja sai uue kuue tänu Hiiumaa Haridusseltsi tublidele naistele Hille Kõrvale, Ester Tepartile ja Leida Kraavikule. Suur tänu neile!

„Keegi ei taha siin kaua elada, igaüks katsub siit aga putkama panna. Ega muidu Hiiumaad vene kõstrite Sahaliiniks nimetata, kuhu neid saadetakse, kes mujal elada ei oska, ehk siin peavad õppima paastuma ja üksikut elu elama.” Nii kirjutati Hiiumaal teeninud vaimulike kohta sada kümme aastat tagasi (Olevik nr 36, 3. IX 1902 Kirjad Hiiumaal V). See on tõsi – Hiiumaal puudub õigeusu elu stabiilsus. Vaimulikud on siin saarel kogu aeg vahetunud, pühakojad lagunesid ja rahvas

kaugeneks õigeusust. Kuid õnneks on Jumala arm! Alati on võimalik uuesti alustada.

Möödunud aastal said hiidlased tagasi Kuriste pühakojas, mille altari metropoliit koos oma rahvaga sisse pühitses. Ka nüüd, aasta hiljem, 9. septembril on metropoliit kohal. Toimus templipüha liturgia ja ristikäik ümber kiriku. Kohal olid õed Saaremaa skiitast, kes oma suure õunakoogi ja muheda klostrielu tutvustusega koguduserahva seas rõõmu ja elevust tekitasid. Kindlasti lähme neile külla – on koguduserahva soov.

Meie vennad luteri kirikust panevad heas mõttes imeks, et metropoliit meil Hiiumaal nii tihti külas käib. Aga see ei väljenda mitte midagi muud kui seda, kuivõrd meie valitseja oma karja Hiiumaal armastab. Nagu lapsevanem, kes pöörab rohkem tähelepanu sellele lapsele, kes on väetam. Hea karjane ei jäta ühtki oma lammast maha.

Фото: Геннадия Баранова

1 сентября: новый богослужебный год

ки никак не могут избавиться от того отчаяния, которое охватывает их при мысли, что каждый новый день добавляется к предыдущему вплоть до того рокового момента, когда приходит конец их жизни.

Для христианина все обстоит совсем по-другому. Время как таковое не является для него какой-либо объективной ценностью, «ибо не имеем здесь постоянного града, но ищем будущего» (Евр. 13, 14). Его пребывание в этом мире есть не что иное, как путешествие в поисках небесного сияния. Его настоящая отчизна там, на небесах.

«Теперь я знаю, — пишет святой Симеон Новый Богослов, — что когда все достигает совершенства, пропадает то, что происходит из малого ничего» (Сар. тол. V, 33).

Учение Церкви и жития святых говорят нам, что настоящая и будущая жизнь не разобщены. То, что мы испытываем в настоящий момент, в это столетие, это не какой-то отдельный кусок жизни, заканчивающийся могилой, но все это необходимо нам для того, чтобы мы смогли вступить в новую жизнь, вводящую нас в радость Царствия Небесного. Текущее и будущее взаимозависимы, вместе они составляют Божественное настоящее. Оба они как «скиния Бога с человеками» (Откр. 1, 3). Единственная вещь, которая отличает этот век от будущего века, — это тот факт, что земная жизнь проходит «в плоти и испорченности», тогда как о жизни вечной «не видел того глаз, не слышало ухо, и не приходило то на сердце человеку». Будущее для христианина — это время таких вещей, которые «приготовил

Бог любящим Его» (1Кр 2:9).

В то же время, наша церковная жизнь позволяет нам почувствовать ту тесную связь, которая соединяет то, что уже есть, с тем, что может быть, с грядущим еще не. Так мы обнаруживаем другой взгляд на историю, которая развивается перед нами, как Божий план нашего спасения. Поэтому царь Давид в 89 псалме может позволить себе провозглашать: «Яко тысяща лет пред очима Твоима, Господи, яко день вчерашний, иже мимо идет, и стража ночная» (Пс. 89, 4).

Новый церковный год! Время течет, как полноводная река, в воды которой нельзя войти дважды, величественная река, которая все же дает нам возможность учиться познавать Бога, купаться в Его благодати и очищаться, дабы однажды мы смогли стать наследниками Его света и Его славы. Слава Божия — это жизнь человека. Жить ради ближнего — значит видеть Бога.

Ах, если бы только были у нас глаза, чтобы устремить взгляд своей души к Господу, в глубину Царства Божия, которое уже здесь, посреди нас. Ах, вот бы нам такие глаза!

Новый церковный год! Бог протягивает нам руку. Эта Божия рука — Благая Весть, которая прикасается к нам, несмотря на наши слабости, чтобы вознести нас к Отцу и принять нас в надежде, доверии и истинной вере. Иными словами, чтобы мы обратились к Богу, изменили свою жизнь, чтобы она стала хоть немного лучше

в глазах Бога. Одних слов мало, это так, необходимо действовать (Мф. 7, 21). Царствие Божие «дано будет народу, приносящему плоды его» (Мф. 21, 43).

Время и мгновение! Полнота вечности, которую чувствуют и разделяют как каждодневное событие, исполненное надежды... Наши короткие дни, данные нам как уникальная возможность...

У каждого из нас есть время, есть мгновение, и перед нами вечность, в этом литургическом движении, которое превращает все наше существо в осязаемую надежду будущего света.

† СТЕФАН,
Митрополит Таллинский
и вся Эстонии

Изъяснение

Православная церковь Эстонии выражает сожаление по поводу содержащихся в статье митрополита Проконесского Иосифа «Святое миро» (опубликована в № 60 «Митрополии») резких выражений в адрес протестантов и особенно пятидесятников и заверяет, что они отражают точку зрения автора. Наша Церковь твердо стоит на позициях православного вероучения и заинтересована как в богословском диалоге, так и практическом сотрудничестве со всеми христианскими деноминациями.

Пресс-релиз Вселенского Патриархата от 14 августа 2012

Вселенский Патриархат выражает свою крайнюю озабоченность все растущей волной насилия в современном мире. Все материки от Америки до Африки, от Европы до Азии столкнулись с проявлениями нетерпимости, которые не только ослабляют мирную обстановку в мировом сообществе, но и игнорируют человеческое достоинство. Преступления на почве расовой ненависти, геноцид, этнические чистки, антисемитизм, уничтожение святынь и т.д. являются варварскими актами, которые необходимо однозначно и определенно осудить, особенно в тех случаях, когда

они совершены под прикрытием религиозных мотивов. Вселенский Патриархат особо беспокоит ситуация на Ближнем Востоке, в Нигерии и Судане. Столкновения между христианами и мусульманами в этих странах должны остаться в прошлом, а контакты между этими двумя группами должны происходить в духе любви к ближнему как объединяющей всех людей мирной силы. Вселенский Патриархат с большой скорбью и тревогой следит за ситуацией в Сирии и крайне беспокоится о будущем всего сирийского народа и христиан этой страны. Принимая во внимание размах гуманитарного кризиса, Вселенский Патриархат призывает всех разжигателей ненависти сложить оружие.

Разрешение конфликтов должно происходить прежде всего в диалоге. Диалог помогает лучше понять наши различия и является центром примирения и изменения. Поэтому на всех духовных лидерах по всему миру лежит моральная ответственность противостоять разжиганию войны и призывать к миру как первой и решительной необходимости. Духовные лидеры должны взять на себя ответственность в ходе диалогов исповедовать мир Божий в этом беспокойном мире. Верующий не может, не имеет права использовать веру для разжигания конфликта, не может под эгидой религиозности распространять из чисто политических соображений впадение в крайности и фанатизм. Мы по-прежнему утверждаем, что преступление во

имя веры — это преступление против веры. Таким образом, диалог — это единственная наша надежда, способная привести к воцарению мира. Его Святейшество, Вселенский Патриарх Варфоломей, и весь Вселенский Патриархат выражают солидарность со всеми страдающими от насилия сообществами и искренне сочувствуют им. Мы призываем все автокефальные Православные Церкви, все церкви, все религиозные сообщества, международные организации, представителей государственных властей и всех людей внести свой вклад в победу мира над войной и ненавистью.

Фанар, 14 августа 2012 г.

Главный секретарь
Святейшего Синода

Когда нужно наказывать детей?

Мийо Беккария

Вранье, прогуливание уроков, неделанное домашнее задание... Что же делать, когда мы больше не знаем, как реагировать на поведение детей препубертатного возраста? Как далеко мы можем зайти, чтобы сохранить авторитет родителя и, в то же время, хорошие отношения с ребенком?

Лидия развелась с мужем четыре года назад. Она работает и воспитывает двух сыновей: Марта и Прийта; отец также принимает активное участие в воспитании сыновей. В последнее время с 11-летним Мартом начались проблемы: он постоянно прогуливает школьные занятия, обманывает родителей и не делает уроки. Ни один из родителей не понимает, как реагировать на подобное поведение. Родители знают, что Март ревнует их к своему младшему брату Прийту, так как последние два года они уделяли больше внимания именно младшему мальчику. Они пытались выслушать и понять старшего сына, но, несмотря на родительские старания, успеваемость и поведение Марта заметно ухудшились.

Лидия на некоторое время забрала у сына видеоигры и сделала ему выговор. Оба родителя думают о том, чтобы применить ради поднятия своего авторитета более строгие меры.

Быть родителем всегда трудно

Когда первые годы ребенка пройдут, такие трудные, но и такие полезные с точки зрения обучения искусству быть родителем, в семейной жизни наступает затишье перед бурей пубертатного периода – несколько спокойных и прекрасных лет. Март в качестве исключения подтверждает это правило и предоставляет своим родителям возможность поупражняться в применении их педагогических талантов уже заранее.

Школа, особенно в этом возрасте, это место, которое упорядочивает мироощущение ребенка. Радость от учения, непринужденное общение с учителями и важность друзей способствуют развитию ребенка. Поведение Марта, его протест, довольно редко проявляющийся в данном возрасте, совершенно явно указывает на то,

что Март некомфортно чувствует себя в своей среде. Ребенок, протестующий против школы вплоть до того, что отказывается туда ходить – это опасный ребенок. Никто в этом возрасте сознательно не смирится с оставленностью, отверженностью и чувством, что он ничего не заслуживает. Здесь мы имеем дело с другими проблемами, которые нужно анализировать и пытаться понять.

Авторитет зачастую пугает

Ревность Марта к Прийту – это знак, который нельзя оставить без внимания. Ревность вызывает страшные муки, особенно тогда, когда она проявляется в семейных отношениях, нельзя относиться к ней как к «недостатку». Почему меня любят меньше? Распад семьи также сказывается на ребенке. Что бы ни говорили о разводе, он всегда причиняет ребенку боль и страдания. В этот период нужно особенно внимательно выслушать ребенка, попытаться понять его и объяснить ему случившееся. Всегда в таких случаях эффективна помощь профессионала. Вне дома и школы дети легче смогут рассказать о том, что их подавляет. Иногда достаточно малого, чтобы исправить положение и справиться с душевными муками. Разведенные родители зачастую склонны к попыткам удержать свой авторитет при помощи особенно жестких методов и мер, но это может лишь еще более осложнить положение. Когда у ребенка прекращается ежедневная естественная связь с обоими родителями, у родителя, который постоянно живет с ребенком, возникает соблазн в некотором роде шантажировать его. Никто же не хочет выступать в роли злого родителя.

Родители Марта сходятся во мнениях в вопросах воспитания сыновей, поэтому кроме того, что мы уже проанализировали выше, нужно найти истинные причины поведения Марта. Необходимо ли обращаться с ним строго или искать другие пути решения проблемы?

Элементарная родительская ответственность предполагает, что родители заставят одиннадцатилетнего ребенка ходить в школу и делать домашние задания. По этому пункту не может быть двух мнений, ребенок должен понять, вернее даже, мы обязаны ему объяснить, что уклонение от школьных обязанностей может повлечь за собой и наказание ро-

дителей. Совершенно нормально, что родители контролируют посещение ребенком школьных занятий и выполнение домашних заданий.

Критерии хорошего наказания

Самый деликатный вопрос – это как родителю быть услышанным ребенком и как при необходимости наказывать. Чтобы наказание было приемлемым и действенным, оно должно отвечать определенным критериям и потому должно быть детально продумано.

- Во-первых, наказание должно быть ясно выражено, чтобы оно было воспринято, и, по возможности, представлено в форме результата взаимного сотрудничества.
- Оно должно быть умеренным и симметричным тому, за что оно назначается. Слишком суровое наказание не убеждает, слишком легкое не действует.
- Наказание должно быть сообразно провинности и связано с ней.
- Оно должно быть справедливо и, конечно же, без применения какого бы то ни было насилия. Наказание придумано для обучения, а не для подавления характера человека.
- Оно должно быть сознательным и не связанным с минутными эмоциями и проходящими состояниями. Если мы действуем неосознанно, это значит, что мы сами не верим в то, что говорим и не выполняем своих обещаний.
- Наконец, важно наблюдать за развитием ситуации, чтобы оценить результативность наказания.

Учитывая эти критерии, можно успешно избежать применения несправедливых или самоуправных наказаний, о которых мы сами в дальнейшем будем сожалеть и которые прибавляют к страданиям (ребенка) страдания (родителей).

Ребенок нуждается в одобрении

Самое сложное в ситуациях, подобных той, в которой оказались Март и его родители, это удержаться от разгорания конфликта, которое лишь ухудшит отношения в семье. Ребенок может попасть под подозрение и выслушивать бесконечные выговоры, тогда как ему просто необходимо чувствовать себя любимым, ему нужно признание лучших сторон его характера. И совсем не нужно ему слышать и думать, что он и есть тот «плохой» ребенок, который отравляет атмосферу в семье.

Если следовать всем этим советам, наказание может оказать по-

ложительное действие. Родители занимают определенную позицию и предъявляют свои требования. Ребенок чувствует, что его не окружает хаос, чувствует, что о нем заботятся. Такой подход обеспечит чувство уверенности и исключит приступы насилия: обидные и унижающие ребенка высказывания, шлепки и затрещины, о которых мы тут же жалеем, но и не думаем просить прощения. Возможно, для начала нужно разобраться с собой, освободиться от всего того, что может вызвать приступы агрессии, слишком сильную реакцию. Можно рассказать о своих чувствах «трудному» ребенку, о вашем разочаровании и о том, как он своим поведением обманул ваши ожидания. Разочарование в том, что ваш ребенок оказался не идеальным, обладающим всеми добродетелями, малышом. Нужно примириться с действительностью. И здесь нужно заглянуть внутрь себя, заглянуть в прошлое: если мы были разумными и покладистыми детьми, нам будет трудно понять своего ребенка в период кризиса, происходящего с ним; но если мы были похожи на своего ребенка, нам будет жаль видеть его, стоящим один на один с теми же проблемами.

В заключение, хотелось бы привести несколько советов. Не забывайте выражать нежность – объятиями, поглаживаниями, поцелуями на ночь и т.д. Даже если ребенок ершистый, он все равно нуждается в нежности, чтобы он не ушел в себя с мазохистским убеждением, что он теперь «плохой» ребенок. Можно придумать какие-нибудь хорошие премии. Мы все прекрасно знаем, что способны работать более продуктивно во имя какой-то цели – повышения на службе или более высокой зарплаты. Если мы научим ребенка идти к цели, прилагая усилия, в будущем это несомненно принесет свои плоды.

Этот маленький мальчик преодолел ряд испытаний. Боль, вызванную пережитыми страданиями, он изживает в виде агрессии. Но объяснить – не значит извинить. Установление границ и руководство входит в обязанности родителей при условии, что через авторитет ребенок чувствует и безусловную родительскую любовь. Гибкость и требовательность, нежность и твердая рука: воспитание – исключительно тонкое и великое искусство!

Может ли родитель просить прощения у своего ребенка?

Анн Либбрехт Гурде

Если родитель просит прощения у ребенка, ставит ли это под сомнение его авторитет? Анне Либбрехт Гурде, семейный консультант, отвечает на этот вопрос и дает советы о том, как педагогично разрешать конфликтные ситуации.

Нет ничего удивительного в том, что мы сердимся на своего ребенка. Дети очень хорошо знают, как проверить наши границы и иногда даже спровоцировать нас. Когда мы утомлены, раздражение может легко перерасти в гнев. Страх, фрустрация и чувство, что никто нас не понимает, могут привести к неконтролируемым вспышкам гнева. В эти минуты мы склонны бросать фразы, которые ранят ребенка: «Ты такой дурак!», «От тебя никакого толку!», «С тобой одни неприятности!».

Когда родители думают о том, что нужно попросить прощения,

они в то же время начинают опасаться за свой авторитет.

Что значит авторитет?

Этимология этого слова на удивление красив. В греческом языке AUTOR обозначает то, что растит, выращивает. Среди других слов, этот корень имеет и слово «авторитет». Для нас, безусловно, удобнее заставить ребенка слушаться беспрекословно. Но в таком случае имеем ли мы дело с авторитетом или с авторитарностью? Для нашего эго заставить слушаться и подчиняться удобнее, но лучшее ли это решение с педагогической точки зрения? «Положительный» авторитет – это такой авторитет, который чувствует порядок и с любовью помогает ребенку следовать этому порядку. Родители должны в воспитательных целях устанавливать ребенку границы, для того, чтобы дети понимали, как далеко они могут зайти.

Нашим детям не нужны идеальные родители, которым невозможно подражать, им не нужны слишком скучные образцы. Им нужны «настоящие» родители, ко-

торые будут учить детей тому, что можно быть взрослым и успешным, но иметь при этом определенные слабости и недостатки. В глазах детей родительский авторитет нисколько не уменьшится, если родители сумеют попросить у них прощения. Напротив, так и дети учатся извиняться перед другими людьми за свои ошибки и причиненную боль.

В результате многих психологических исследований мы знаем теперь, что собственный пример – лучший способ воспитания детей, он лучше даже наших длинных красивых монологов. Приведу пример. Одна мама спросила у своих четырех детей: «Что из всего того, чему мы с папой вас учили, запомнилось вам лучше всего?». Я подумала уже обо всех тех хороших разговорах, которые мы вели о Боге или о сексуальности, и обо всех наших замечательных совместных мероприятиях. К нашему большому удивлению младший сын ответил: «Это было тогда, когда мы однажды обедали в саду и ты попросила папу принести из кухни десерт. Папа вернулся с пустыми руками и сказал: «Я не

помню, о чем ты меня просила... Я забыл». Наибольшее впечатление на ребенка произвело то, что его отец, занимающий ответственную должность достойный человек, мог о чем-то забыть, то есть иметь и слабости.

Способность признать свои ошибки – это знак смирения и зрелости, это помогает нам справиться с ответственностью и избавиться от сожаления. Если мы упорствуем в гневе, ребенок может, вместо того, чтобы развиваться, начать вести себя еще хуже. Я нисколько не верю в то, что родительский авторитет будет подвергнут сомнению, если родители просят прощения у ребенка. «Прости, Индрек, я вышла из себя, потому что я тебе уже много раз говорила, чтобы ты не мешал сестре, когда она делает уроки».

Прося прощения, я не уступаю, не сдаюсь, но я позволяю диалогу продолжаться в спокойной и здоровой атмосфере. Ребенок, которому напомнили о его ответственности, более открыт и более способен изменить свое поведение.

О том, что надо сделать свою жизнь проще, дабы избавиться от душевной тревоги

Старец Паисий

Мирской успех приносит душе мирскую тревогу

Чем больше люди удаляются от естественной, простой жизни и преуспевают в роскоши, тем больше увеличивается и человеческая тревога в их душах. А вследствие того, что они все дальше и дальше отходят от Бога, они нигде не находят покоя. Поэтому люди беспокойно кружатся — как приводной ремень станка вокруг «сумасшедшего колеса». Они кружатся уже и вокруг Луны, потому что целая земная планета не вмещает их великого беспокойства.

Мирская легкая жизнь, мирской успех приносят душе мирскую тревогу. Внешняя образованность в сочетании с душевной тревогой ежедневно приводит сотни людей (даже потерявших душевный покой маленьких детей) к психоанализу и психиатрам, строит все новые и новые

психиатрические лечебницы, открывает для психиатров курсы повышения квалификации, в то время как многие из психиатров ни в Бога не верят, ни существование души не признают. Стало быть, как могут помочь другим душам эти люди — сами наполненные душевной тревогой? Как может быть истинно утешенным человек, не уверовавший в Бога и в истинную, вечную жизнь после смерти? Если человек постигает глубочайший смысл истинной жизни, то из его души исчезает вся тревога, к нему приходит божественное утешение и он исцеляется. Если бы больным в психиатрической лечебнице читали вслух Авву Исаака Сирина, то больные, верующие в Бога, становились бы здоровы, потому что им открывался бы глубочайший смысл жизни.

Любой ценой — с помощью успокоительных лекарств и различных учений типа йоги — люди стремятся найти покой, но только к действительному покою, который приходит к человеку смирившемуся и приносит ему божественное утешение, они не стремятся. Подумай, как же маются все эти туристы, приезжающие сюда из других стран,

под палящим солнцем, в жару и в пыли, среди шума и гама бредущие по улицам! Какое бремя, какое внутреннее беспокойство гнетет и терзает их души, если они считают отдыхом все то, что им приходится переносить! Как же должно давить души этих людей их собственное «я», раз они думают, что отдыхают, испытывая такие мучения!

Если мы видим человека, страдающего от сильной душевной тревоги, огорчения и печали, несмотря на то, что у него есть все, чего ни пожелает душа, — то надо знать, что у него нет Бога. В конце концов, от богатства люди тоже мучаются. Ведь материальные блага оставляют их внутренне пустыми, и они мучаются вдвойне. Я знаю таких людей — имеющих все, при этом не имеющих детей и испытывающих терзания. Им в тягость спать, им в тягость ходить, все что ни возьми — для них мука. «Ну, хорошо, — сказал я одному из таких, — раз у тебя есть свободное время, займись духовной жизнью. Совершай Часы, читай Евангелие». — «Не могу». — «Ну сделай тогда что-нибудь доброе — сходи в больницу, проведай

какого-нибудь больного». — «Зачем я туда пойду, — говорит, — да и что это даст?» — «Тогда пойдешь, помоги какому-нибудь бедняку по соседству». — «Нет, — это мне тоже не по нутру». Иметь свободное время, несколько домов, все блага и при этом мучиться! А знаете, сколько таких, как он? Вот они и мучаются — пока не сойдут с ума. Как же это страшно! А самые измученные и несчастные из всех — те, кто не работают, а живут за счет доходов с имущества. Тем, кто, по крайней мере, работает, все же полегче.

Нынешняя жизнь, с ее безостановочной гонкой — это адская мука

Люди все куда-то спешат и мчатся. В такой-то час им нужно быть в одном месте, в такой-то — в другом, потом в третьем... Чтобы не забыть, какие нужно сделать дела, люди вынуждены их записывать. Хорошо еще, что среди такой беготни они не забыли, как их зовут! Они не знают даже самих себя. Да и как им себя узнать — разве в мутной воде можно увидеть себя, как в зеркале? Да простит меня Бог, но мир превратился в самый настоящий сумасшедший дом. О жизни иной

люди не думают — они лишь ищут себе все больше и больше материальных благ. И поэтому они не находят покоя и постоянно куда-то мчатся.

К счастью, есть жизнь иная. Люди сделали свою земную жизнь такой, что живи они здесь вечно, большей адской муки и не существовало бы. Если бы с этой тревогой в душе они жили по восемьсот, девятьсот лет — как в эпоху Ноя, то их жизнь была бы одним долгим адским мучением. В те времена люди жили просто. И такой долгой их жизнь была для того, чтобы сохранялось Предание. А сейчас происходит то, о чем написано в Псалтири: «Дни лет наших в нихже семьдесят лет, Аще же в силах осмьдесят лет и множае их труд и болезнь». А семьдесят лет — это такой срок, чтобы лишь детей своих успеть поставить на ноги, — тютелька в тютельку укладываешься.

Как-то раз ко мне в каливу зашел один врач из Америки. Он рассказывал мне о тамошней жизни. Люди там уже превратились в машины — целые дни они отдают работе. У каждого члена семьи должен быть свой автомобиль. Кроме этого, дома, чтобы каждый чувствовал себя комфортно, должно быть четыре телевизора. Вот и давай — работай, выматывайся, зарабатывай много денег, чтобы сказать потом, что ты благоустроен и счастлив. Но что общего у всего этого со счастьем? Такая исполненная душевной тревоги жизнь с ее безостановочной гонкой — это не счастье, а адская мука. Зачем она тебе — жизнь с такой душевной тревогой? Я не хотел бы такой жизни, даже если бы так должен был жить весь мир. Если бы Бог сказал этим людям: «Я не стану наказывать вас за ту жизнь, которой вы живете, но оставляю вас жить так на веки вечные», то это стало бы для меня великим мучением.

Поэтому многие, не выдерживая жизни в таких условиях, покидают города, идут без направления и цели — лишь бы уйти. Сбиваются в группы, живут на природе — одни занимаются своим физическим развитием, другие — чем-нибудь еще. Мне рассказывали, что кто-то из них занимается бегом, другие — уходят в горы и поднимаются на высоту 6000 метров. Сперва они задерживают дыхание, потом какое-то время дышат нормально, потом снова, делают глубокий вдох...

Занимаются такой ерундой! Это свидетельствует о том, что у них на сердце тяжким грузом лежит беспокойство и сердце ищет какого-то выхода.

Одному такому человеку я сказал: «Вы роете яму, раскапываете ее все глубже и глубже, потом восхищаетесь этой ямой и ее глубиной, а потом... падаете в нее и летите вниз. Тогда как мы [не просто роем яму, но] разрабатываем рудник и находим полезные ископаемые. В нашей аскезе есть смысл, поскольку она совершается ради чего-то высшего».

Душевная тревога происходит от диавола

— Геронда, миряне, живущие духовной жизнью, устают на работе и, возвращаясь вечером домой, не имеют сил совершить Повечерие. А от этого они переживают.

— Если они возвращаются домой поздно вечером и уставшие, то им никогда не нужно с душевной тревогой себя насиловать. Надо всегда с любочестием говорить себе: «Если ты не можешь прочесть Повечерие полностью, то прочитай половину или треть». И в следующий раз надо стараться не слишком утомляться днем. Должно подвизаться насколько возможно с любочестием и во всем полагаться на Бога. А Бог Свое дело сделает. Ум должен всегда быть близ Бога. Это самое лучшее делание из всех.

— Геронда, а какую цену имеет в очах Божиих чрезмерная аскеза?

— Если она совершается от любочестия, то радуется и сам человек, и Бог — о Своем любочестном чаде. Если человек утесняет себя от любви, то это источает мед в его сердце. Если же он утесняет себя от эгоизма, то это приносит ему мучение. Один человек, подвизавшийся с эгоизмом и утеснявший себя с душевным беспокойством, как-то сказал: «О, Христе мой! Врата, которые Ты соделал, слишком тесны! Я не могу через них пройти». Но если бы он подвизался смиренно, то эти врата не были бы для него тесными. Те, кто эгоистично подвизаются в постах, бдениях и прочих подвигах, мучают себя без духовной пользы, потому что бьют воздух, а не бесов. Вместо того чтобы отгонять от себя бесовские искушения, они принимают их все в большем количестве, и — как следствие — в своем подвижничестве встречают множество трудностей, чувствуют, как их душит внутреннее беспокойство. В то время как у тех людей, которые сильно подвизают-

ся со многим смирением и со многим упованием на Бога, радуется сердце и окрыляется душа.

В духовной жизни требуется внимание. Делая что-либо по тщеславию, духовные люди остаются с пустотой в душе. Их сердце не преисполняется, не становится окрыленным. Чем больше они увеличивают свое тщеславие, тем больше увеличивается и их внутренняя пустота, и тем больше они страдают. Там, где присутствует душевная тревога и отчаяние, — бесовская духовная жизнь. Не тревожьтесь душой ни по какому поводу. Душевная тревога происходит от диавола. Видя душевную тревогу, знайте, что там накрутил своим хвостом тангалашка. Диавол не идет нам поперек. Если человек к чему-то склонен, то и диавол подталкивает его в этом же направлении, чтобы его измотать и прельстить. Например, человека чуткого он делает чрезмерно чувствительным. Если подвижник расположен делать поклоны, то диавол тоже подталкивает его к поклонам, превышающим его силы. И если твои силы ограничены, то образуется сперва некая нервозность, потому что ты видишь, что твоих сил не хватает. Потом диавол приводит тебя в состояние душевной тревоги, с легким — вначале — чувством отчаяния, потом он усугубляет это состояние все больше и больше... Помню начало своего монашества. Одно время, как только я ложился спать, искуситель говорил мне: «Ты что же — спишь? Вставай! Столько людей страдают, столько нужна помощь!».. Я поднимался и делал поклоны — сколько мог. Стоило мне опять лечь, как он опять начинал свое: «Люди страдают, а ты спишь? Вставай!» — и я опять поднимался. Я дошел до того, что как-то сказал: «Ах, как было бы хорошо, если бы у меня отнялись ноги! Тогда у меня была бы уважительная причина не делать поклоны». Один Великий Пост я, находясь в таком искушении, еле выдержал, потому что хотел утеснить себя больше своих сил.

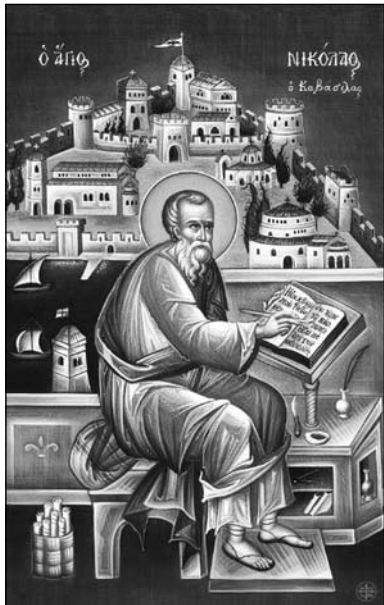
Если, подвизаясь, мы чувствуем душевную тревогу, то должно знать, что мы подвизаемся не по Божьему. Бог — не тиран, чтобы нас душить. Каждому следует подвизаться с любочестием, в соответствии со своими силами. Надо возделывать в себе любочестие для того, чтобы возросла наша любовь к Богу. Тогда человека будет подталкивать к под-

вигу любочестие, и само его подвижничество, то есть поклоны, посты и подобное этому, будет не чем другим, как преизлиянием его любви. И тогда он с духовной отвагой будет идти вперед.

Следовательно, не нужно подвизаться с болезненной схоластичностью, чтобы потом, отбиваясь от помыслов, задыхаться от душевной тревоги, нет — надо упростить свою борьбу и уповать на Христа, а не на себя самого. Христос — весь любовь, весь — доброта, весь — утешение. Он никогда не душит человека. Он в изобилии имеет духовный кислород — божественное утешение. Тонкое духовное делание — это одно, а болезненная схоластичность, которая от нерассудительного принуждения себя к внешнему подвигу душит человека душевной тревогой и разрывает его голову болью, — это совсем другое.

— Геронда, а если человек по природе слишком много думает и его голову распирают многие мысли, то как ему следует относиться к той или иной проблеме, чтобы не выбиваться из сил?

— Если человек ведет себя просто, то из сил он не выбивается. Но если примешивается хотя бы чуточку эгоизма, то, боясь сделать какую-нибудь ошибку, он напрягает себя и выбивается из сил. Да хотя бы и сделал он какую-нибудь ошибку — ну, поругают его маленечко, ничего страшного в этом нет. Такое состояние, о котором ты спрашиваешь, может быть оправдано, к примеру, для судьи, который постоянно сталкиваясь с запутанными делами, боится, как бы не совершить несправедливый суд и не стать причиной наказания неповинных людей. В духовной же жизни головная боль появляется в том случае, когда человек, занимая какое-то ответственное место, не знает, как ему поступить, потому что ему надо принять решение, которое кого-то в чем-то ущемит, а если его не принимать, то это будет несправедливо по отношению к другим людям. Совесть такого человека находится в постоянном напряжении. Вот так-то, сестра. А ты будь внимательна к тому, чтобы духовно трудиться — не умом, а сердцем, и без смиренного доверия Богу духовного делания не совершай. В противном случае ты будешь переживать, утомлять свою голову и душой чувствовать себя плохо. В душевном беспокойстве обычно кроется неверие, но можно испытывать такое состояние и по гордости.

Ниже публикуем отрывки из сочинения одного из известнейших поздних византийских богословов, св. Николая Кавасилы «О жизни во Христе»

Св. Николай Кавасила родился в Фессалониках в 1322 или 1323 году в аристократической семье. Его дядя Нил был местным архиепископом. Получив хорошее образование, поступил на службу к императору и был советником и другом Иоанна Кантакузина, исполнял множество его важных поручений, среди прочего он принимал активное участие в примирении охваченных политической и социальной борьбой жителей его родного города. Когда в 1354 г. император Иоанн под давлением недовольных горожан отрекся от власти, Николай также устранился от общественно-политической жизни и посвятил себя богословию и философии. Некоторые источники говорят о том, что в конце жизни св. Николай принял монашество и был рукоположен во священника. Распространенное мнение о том, что впоследствии он стал епископом Фессалоникийским, кажется сомнительным. Св. Николай Кавасила почил о Господе около 1390 г., в 1983 г. он был причислен к лику святых, его память совершается 20 июня.

Наиболее известные из многочисленных сочинений св. Николая – это комментарий к божественной литургии и труд «О жизни во Христе». Последний повествует о стяжании жизни во Христе через участие в таинствах Церкви и добродетели, и, в отличие от большинства духовных писаний того времени, адресован прежде всего не монахам и отшельникам, а всем христианам.

Семь слов о жизни во Христе
Св. Николай Кавасила

Слово первое. О том, что она создается посредством Божественных таинств: Крещения, Миропомазания и священного Приобщения

Жизнь во Христе зарождается в здешней жизни и начало приемлет здесь, а совершается в будущей жизни, когда мы достигнем одного дня. И ни настоящая жизнь не может совершенно вложить ее в сердца людей, ни будущая, если не получит начатков ее в сей жизни. Ибо поелику в настоящей жизни помрачает плотское, и здешний мрак, и тление, не могущее наследовать нетление, то Павел почитал лучшим разрешиться, дабы со Христом быть: *Разрешиться, – говорит он, – и со Христом быть много паче лучше* (Флп.1:23). А жизнь будущая, если и приемлет людей, не имеющих сил и чувств, которые нужны для жизни оной, то для таких нисколько не послужит ко благополучию, но как мертвые и несчастные будут они обитать в блаженном оном и бессмертном мире. А причина та, что хотя свет сияет и солнце доставляет чистый луч, но не образуется тогда глаза ни у одного человека, и благоухание запаха изливается обильно и распространяется повсюду, но чувства обоняния от сего не получают тот, кто не имеет его. Посредством таинств возможно в день оный сообщиться с Сыном Божиим друзьям его и узнать от него то, что слышал он Отца; но и приходить к нему нужно будучи другом его и имея уши. Ибо там нельзя составлять дружбу и отворачивать уши и готовить брачную одежду и уготовлять прочее, что нужно в брачном чертоге, но местом для приготовления всего этого служит настоящая жизнь, и у кого не будет сего прежде отшествия, у тех нет ничего общего с оною жизнью. И свидетели сему пять дев и оный званный на брак, поелику пришли, не имея ни елей и ни одежд брачных (Мф.25), то не могли уже приобрести их. Подлинно внутреннего нового человека, созданного по Богу, чревоносит мир сей, и зачатый уже здесь и совершенно уже образовавшийся рождается он в оном нестареющем мире. Ибо как зародыш пока находится в темной и ночной жизни, в то время природа готовится его к жизни в свете и образует как бы по закону той жизни, какую нуж-

но ему воспринять – подобным образом случается и со святыми. И сие сказал апостол Павел в Послании к галатам: *Чадца моя, ими же паки болезную, дондеже вообразится Христос в вас* (Гал.4:19). Но оные зародыши не доходят никогда до ощущения сей жизни; блаженные же и в настоящей жизни имеют многие ощущения будущего. А причина та, что для первых еще жизнь настоящая не настает, а есть для них в буквальном смысле будущая. Ибо во вместище зародышей не бывает ни луча, ни чего-либо иного, что поддерживает сию жизнь; у нас же не так, но она будущая жизнь как бы вливается и примешивается к сей настоящей, и солнце оное и нам воссиявает человеколюбиво, и пренебесное миро истощено в зловонных местах, и хлеб ангельский дан и людям. Посему не располагаться только и приготовляться к жизни, но и жить уже оною жизнью и действовать возможно святым даже в настоящей жизни. *Емлися за вечную жизнь* (1Тим.6:12), – говорит Павел, – *и живу же не потому аз, но живет во мне Христос* (Гал.2:20). И божественный Игнатий: «Есть вода живая и говорящая во мне» (послание к Римл., гл 6), и многим подобным сему наполнено Писание. Кроме всего этого, когда возвешено, что Сама жизнь всегда сопричастует святым, ибо сказано: *се аз с вами есмь во вся дни до скончания века* (Мф.28:20), зачем думать иначе?

Ибо вверивший земле семена жизни, ввергший на нее огонь и меч, не удалился тотчас, предоставив людям возвращать, пытаться сожигать и употреблять меч, но Сам присутствует истинно, действуя в нас и еже хотети и еже деяти, как говорит блаженный Павел (Флп.2:13), и Огонь Сам возжигает и вносит, и меч держит сам. И подлинно, не прославится секира без владеющего ей и где не присутствует Благий, там не может быть ничего доброго. И не присутствовать только со святыми обещался Господь, но и пребывать у них и, что лучше сего, обитель в них сотворить. И что я говорю – когда сказано, что он соединяется с ними так человеколюбиво, что бывает един дух с ними: *прилепляйся Господеву един дух есть* (1Кор.6:17), и еще: *едино тело и един дух, яко же и зваши бысте* (Еф.4:4), по слову Павла. Ибо как неизреченное человеколю-

бие и любовь Божия к роду нашему превосходит разум человеческий и приличествует одной божественной благодати. Ибо это есть мир Божий, превосходяй всяк ум (Флп.4:7); подобным же образом следует, что и единение его с возлюбленными выше всякого единения, так что сего никто не может понять и изобразить каким-либо подобием. Потому и в Писании нужны были многие подобия, дабы можно было обозначить оное соединение, так как одного подобия было недостаточно, и указывает он то на жителя и дом, то на виноградную лозу и ее ветви, то на брак, то на члены и главу, из коих ничто не равно оному единению, ибо от сих уподоблений нельзя точно дойти до истины.

Ибо весьма нужно, чтобы за дружеством следовало и соединение; что же может быть равно божественной любви? Потом, кажется, что брак и согласие членов с головою лучше всего обозначают связь и единение, но и сие весьма далеко отстоит от истины и нужно еще многое, чтобы объяснить сущность дела. Ибо брак не так соединяет людей, чтобы соединенные пребывали и жили друг в друге, что случилось со Христом и Церковью. Почему божественный апостол, сказав о браке: *тайна сия велика есть, – прибавил, – аз же глаголю во Христа и во церковь* (Еф.5:32), показывал, что удивляется не сему, а оному браку. Члены действительно соединены с главою и живут сим соединением и умирают, когда их отделяют; но кажется, что и они соединены со Христом более, нежели со своею главою и Им живут больше, нежели союзом с главою. И это ясно в блаженных мучениках, которые одно переносили легко, о другом не могли и слышать; голову и члены отлагали с удовольствием, а от Христа не могли отступить даже звуком голоса. И скажу еще нечто новое. Ибо может ли что-нибудь соединиться с другим теснее, нежели как соединяется оно само с собою? Но и такое единение меньше оного союза. Ибо из блаженных духов каждый есть одно и то же с самим собою, но со Спасителем соединен больше, нежели сам с собою. Ибо любит Спасителя больше, нежели самого себя, и свидетельствует сему слову Павел, молясь быть отлученным от Христа (Рим.9:3) ради

умудрения иудеев, дабы Ему было приложение славы. Если такова человеческая любовь, то божественной и понять нельзя. Ибо если лукавые показывают такое благомыслие, что нужно сказать об оной благодати? Когда так превышеестественна любовь, нужно, чтобы и союз, в который вовлекает он любящих, превышал помысел человеческий, так что и объяснить его сравнением нет возможности. (...)

Что жизнь во Христе не в будущей только, но и в настоящей жизни находится в святых, кои и живут ею и действуют, это видно из сказанного. А почему возможно так жить и, как говорит Павел, во обновлении жизни ходить, то есть с творящими какие дела так соединяется Христос и так прикрепляется к ним, и не знаю, как и выразить сие, о сем станем говорить далее. Происходит сие, с одной стороны, от Бога, с другой – от нашего тщания, и одно – вполне его дело, другое – и от нас требует ревности. Впрочем, мы, привносим не более того, сколько нужно, чтобы сохранилась благодать и не предать сокровища и не погасить светильника уже возженного. Разумею же тех, кои не привносят ничего такого, что противодействует жизни и рождает смерть, ибо к тому только служит всякое человеческое благо и всякая добродетель, чтобы кто-нибудь не обнажил меча на самого себя и не бежал бы от благополучия и не свергал венцов с головы своей, так как существо жизни всаждает в души наши сам Христос, сопредприсутствуя нам неизреченным неким образом. Ибо он присутствует истинно и помогает начаткам жизни, которые Сам даровал Своим пришествием. Присутствует же не как прежде, и обхождением и беседою, и обращением с нами, и общением, но иным некоторым и совершеннейшим образом, по которому мы становимся сотелесными ему и соживущими, членами и тому подобное, что только относится к сему. Ибо как неизреченно человеколюбие, по которому столько возлюбив самых уничиженных, восхотел удостоить их величайших благодеяний, и, как союз, которым он соединяется с возлюбленными, превосходит всякий образ и всякое наименование, так и тот способ, коим он присутствует и благоденствует, дивен и приличен Одному Тво-

рящему дивное. Ибо тех, кои смерти Его, которою он истинно умер ради нашей жизни, подражают в некоторых символах, как бы на картинах, он самым делом обновляет и воссозидает и делает общниками жизни Своей.

Ибо в священных таинствах избражая погребение его и возвещая его смерть, чрез них мы рождаемся и образуемся и преестественно соединяемся со Спасителем. Ибо чрез них-то мы, как говорит апостол, *в Нем живем, и движемся и есмы* (Деян.17:28). Поелику Крещение дарует бытие и всецелое существование о Христе, ибо оно, приняв мертвых и растленных, первое из всех таинств вводит их в жизнь. А помазание миром совершает рожденного, влагая соответствующую сей жизни силу действия, божественная же Евхаристия сохраняет и поддерживает его жизнь и здравие. Ибо, чтобы сохранить уже приобретенное и подкрепить живущих, сие дарует хлеб жизни. Посему сим хлебом живем, движемся миром, получив бытие от купели. И сим образом живем в Боге, переместив жизнь от сего видимого мира в невидимый, переменив не место, но дела и жизнь. Ибо не сами мы подвинулись или взошли к Богу, но Он Сам пришел и нисшел к нам. Ибо не мы искали, но мы разысканы были, потому что не овца искала пастыря и не драхма - госпожу, но Сам он приник на землю и нашел образ и был в тех местах, где блуждала овца, и поднял ее и восставил от блуждания, не переместив людей отсюда, пребывающих на земле небесными соделал и вложил в них небесную жизнь, не возводя на небо, но небо преклонив и низведя к ним. Ибо, как говорит пророк, *приклони небеса и снисде* (Пс.17:10). И так посредством сих священных таинств, как бы посредством оконцев, в мрачный сей мир проникает Солнце правды и умерщвляет жизнь, сообразную с миром, и восстанавливает жизнь премирную, и Свет мира побеждает мир, что обозначает Спаситель, говоря: *Аз победах мир* (Ин.16:13), когда в смертное и изменяющееся тело ввел жизнь постоянную и бессмертную. Ибо как в доме, когда проникнет в него луч, светильник не обращает на себя взоров смотрящих, но привлекает их всепобеждающая светлость луча: подобным же образом и в сей жизни светлость

будущей жизни, проникающая в души и внедряющаяся в них посредством таинств, побеждает жизнь во плоти и омрачает красоту и светлость мира сего. И такова-то жизнь в духе, которою побеждается всякое пожелание плоти по слову Павла: *духом ходите и похоти плотския не совершайте* (Гал.5:16). Сей путь продолжил Господь, пришедши к нам, и сию отверз дверь, вошедши в мир, и восшедши к Отцу, не допустил заключить ее, но и от Отца через сию дверь приходит к людям, паче же всегда присутствует с нами и пребывает, и пребывает навсегда, исполняя оные обещания. (...)

Ибо какой может быть лучший знак благодати и человеколюбия Божия, как не то, что он, омывая водою, очищает душу от нечистоты, помазуя миром, воцаряет в небесном Царстве и насыщает, предлагая свое Тело и Кровь? Что люди соделываются богами и сынами Божиими и природа наша чествуется честью божественною и персть возвышается до такой славы, что соделывается подобочестною и даже подобную божественной природе – с чем можно сравнить сие? Чего еще недостает в сем преизбытке обновления? (...)

А таково дело домостроительства, совершенное о людях. Ибо здесь не просто сообщил Бог естеству человеческому несколько блага, сохранив большее для Себя, но все исполнение Божества, всего Себя вложил в него как естественное его богатство. Посему и сказал Павел, что правда Божия по преимуществу открылась в Евангелии (Рим.1:17): ибо если есть какая добродетель Божия и правда, она состоит в том, чтобы всем независтно даровать свои блага и общение блаженства. Посему священнейшие таинства правильно можно назвать вратами правды, потому что крайняя к роду человеческому любовь и благодать Божия, в чем состоит Божественная добродетель и правда, их соделали для нас восходом на небеса.

И иным еще способом, по некоему суду и правде воздвиг Господь сей трофей и даровал нам сию дверь и сей путь. Ибо он не силою похитил тленных, но дал за них выкуп и связал сильного не тем, что имел большую силу, но осудив его судом праведным,

воцарился в доме Иакова, разрушив в душах людей насильственную власть не потому, что мог разрушить, но потому, что справедливо было разрушить ее. И на сие указал Давид, говоря: *Правда и суд уготовање престола* (Пс.88:15). Правда не только растворила сии врата, но и достигла чрез них до нашего рода. (...) После же того, как истина от земли воссияла сидящим во тьме лжи и сени, тогда и правда с небесе приникла, в первый раз истинно и совершенно явившись людям, и мы были оправданы, освободившись прежде всего от уз и наказания, когда не сотворивший неправды защитил нас смертью крестной, в которой понес наказание за то, что сделали мы дерзостного; потом чрез оную же смерть сделали мы и друзьями Божиими и праведными. Ибо Спаситель своею смертью не только освободил нас и примирил Отцу, ни и дал нам область чадом Божиим быти, с собою соединив естество наше посредством плоти, которую восприял. каждого из нас соединяя со своею плотью силою таинств. И таким образом Свою правду и жизнь низвел в души наши, так что посредством священных таинств возможно стало людям познавать и совершать истинную правду. (...)

Ибо тогда закон соединял нас с Богом, а теперь вера и благодать и сему подобное. Отсюда ясно, что тогда было рабство, а теперь сыновство и содружество служат общением людей с Богом, ибо закон для рабов, а для друзей и сынов – благодать и вера и дерзновение. Из всего этого становится ясным, что перворожденный из мертвых есть Спаситель и никто из умерших не мог ожить в бессмертную жизнь, когда еще не воскрес он. Подобным образом и к освящению и правде руководит людей один Он, и сие показал Павел, написав: *Предтеча о нас вниде во святая Христос* (Евр.6:20). Ибо вошел в святая, Себя самого принося Отцу, и вводит желающих, приобщившихся Его смерти, умерших не как он, но в купели изобразивших оную смерть и возвестивших некоторым образом помазанных и благоухающих Самым умершим и воскресшим. И сими вратами вводя в Царство, ведет их и к венцам. (...)

KRISTLIK ARMASTUS JA KOGUKONDLIK ÜKSMEEL KINDLUS- TAB MEIE KIRIKUT¹

Ignatios (Indrek) Rand, Pärnu
Issandamuutmise Katedraali lugeja

Head vennad ja õed Kristuses!

Suur tänu teile kõigile, kes olete tänaseks liitunud meie Kiriku kogukonna abistamise programmiga!

Eelmises Metropoolia numbris tõin teieni, kuidas saaks aidata ja olla toeks Kirikule. Sügav kummardus kõigile, kes võtsid vaevaks anda tagasisidet artiklile ja jagada omapoolseid häid mõtteid. Tänan teid, kes te juba olete osutanud suure heateo meie Kirikule, tehes püsikorralduse kogukonna programmi toetuseks. Te olete läbinud tähtsa teekonna heast mõttest heateoni!

Hoidjad ja kaitsjad

Meie Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku kogukonna liikmed võiksid kõik olla meie Kiriku hoidjad ja kaitsjad – nii nagu Kristus on meie Hoidja, Kaitsja ja Abistaja. Kuidas meie suudame hoida ja kaitseda oma Kirikut, kui palju hoiab ja kaitseb meid Kristus? Üks tore kõnekäänd ütleb: „Selleks, et midagi saada, tuleb ka midagi anda!” või: „Tee üks samm Kristuse poole ja Kristus tuleb Sinu juurde!”

Täna keskendun oma kirjatükis kogukonna annetustele Kiriku heaks. Mida rohkem on meid meie Kirikut toetamas, seda tugevam on meie Kirik ebakindlate aegade vastu. Selleks, et meie Kirik oleks majanduslikult kindlustatud, tuleks meil meelde tuletada kogukonna algtõed, mida õpetab apostel Paulus oma kirjades.

Annetusest ehk kingitusest

Kas on olemas andmise rõõmu? Kas on võimalik, et kinkimine muudab meid? Kui sõber kingib meile midagi väga head, kas siis meie ei kingi midagi vastu? Usun, et kingime, kuna me ei taha sõpra ära kasutada: sõber ei ole ju ainult selleks, et temalt kingitusi saada, sõber on midagi rohkemat.

Jumala and ehk Tema kink meile on igavene elu läbi Jeesus Kristuse (Jh 4:10;

Rm 6:23). Tema kink meile, kristlastele, on Püha Vaimu and (Jh 14:16; 16:7; Ap 2:38), mis väljendub meeleeparanduses (Ap 5:31), usus (Ef 2:8), armastuses (Rm 5:5), rõõmus, rahu, pikas meeles, lahkuses, headuses, ustavuses, tasaduses, enesevalitsemises (Gl 5:22).

Kas ja mida on meil Jumalale vastu kinkida? Kuningas Taaveti lauluraamatus ehk psalmides on palju kohti, mis annavad teada, mida Jumal meilt ootab. Psalm 51:19 toob välja patukahetsuse vajalikkuse: *Jumalale meeleepärane ohver on murtud vaim, murtud ja purukslöödud südant ei põlga Jumal*. Psalm 67 toob välja tänu õnnistuse eest. Psalm 84 toob välja igatsuse Jumala koja järele. Pärimuse järgi on teada, et vanimad Iisreali rahva andamid olid annetused pühamule. Vabatahtlikke annetusi tehti kogudusetelgi rajamiseks (2Ms 25:1-9; 35:4-29; 36:4-7; 38:24-29).

Läbi ajatee rännakute kiiresti muutuv maailmas on inimkond ehitanud ja ehitab edasi oma pühamut. Maailma muutumine ajas toob pidevalt meile üha uusi katsumusi ja takistusi pühamu ehitamisel. Ehitustööriistad katsumuste ja takistuste ületamiseks on meie ustavus, usk, rahu ja armastus, mille vundamendiks on Kristus, kelle peale paneme oma lootuse.

Paulus kirjutab, et me kõik oleme üks Kristuses Jeesuses – samas me kõik oleme eranditult erilised isiksused oma iseloomu ja oskustega. See on huvitav moment: Kirikusse tulles, võttes ühiselt osa liturgiast, sulandume üheks Jeesuse Kristusega! Paulus annab meile oma kirjades valemi koguduse eluks. Ta kirjutab esimeses kirjas Korintlastele (1:10): *Ma kutsun teid üles, vennad, meie Issanda Jeesuse Kristuse nime pärast, et te kõik räägiksite ühtviisi ja et teie seas ei oleks lõhesid, vaid et te oleksite ühte liidetud samas meeles ja samas nõus*.

(1Kr 12:12-14; 12:25-27): *Sest nii nagu ihu on üks tervik ja sel on palju liikmeid, aga kõik selle ihu liikmed, kuigi neid on palju, on üks ihu, nõnda on ka Kristus. Sest meie kõik oleme ühe Vaimuga ristitud üheks ihuks, olgu juudid või kreeklased, olgu orjad või vabad, ning me kõik oleme joodetud ühe Vaimuga. Sest ihu ei ole üks liige, vaid paljud liikmed*.

Et ihus ei oleks lõhestumist, vaid et liikmed üksmeelselt muretsesid üksteise eest. Ja kui üks liige kannatab, siis kannatavad koos temaga kõik liikmed, ja kui ühte liiget austatakse, siis rõõmustavad sellest ühtlasi kõik liikmed. Teie olete aga Kristuse ihu ning igaüks omast kohast tema liikmed.

Paulus kirjutab esimeses kirjas tessalooniklastele (5:12-22): *Ent me palume teid, vennad, tunnustada neid, kes teie seas tööd teevad ja teid Issandas juhatavad ning noomivad, ja pidada neist armastuses üliväga lugu nende töö pärast. Hoidke omavalvaga rahu! Meie aga manitseme teid, vennad:*

noomige korratuid, julgustage pelglikke, aidake nõrku, olge pika meelega kõikide vastu! Vaadake, et keegi teisele kurja ei tasuks kurjaga, vaid taotlege alati head üksteisele ja kõikidele! Rõõmustage alati, palvetage lakkamatult, tänage kõige eest - sest see on, mida Jumal teilt tahab Jeesuses Kristuses! Ärge kustutage Vaimu, ärge põlastage prohvetiandi, katsuge läbi kõik, pidage kinni heast, hoiduge igasuguse kurja eest!

Paulus kirjutab teises kirjas korintlastele (9:5-15): *Olen siis pidanud hädavaljaluks julgustada vendi, et nad tuleksid enne meid teie juurde ja valmistaksid ette teie varem töötatud tänuandi, et see oleks valmis nagu tänu ja mitte nagu ihnutsemine. Aga see on nii: kes kasinasti külvab, see ka lõikab kasinasti, ja kes rohkesti külvab, see ka lõikab rohkesti. Igaüks andku nii, nagu ta süda on lubanud, mitte nõrdinult või sunnitult, sest Jumal armastab rõõmsat andjat. Jumal on vägev andma teile kogu armu rikkalikult, et teil ikka oleks kõike küllaldaselt ning et te oleksite rikkad iga teo tarvis, nagu on kirjutatud: „Ta on jaganud, andnud vaestele, tema õigus kestab igavesti.” Tema, kes annab seemne külvajale, annab ka leiva toiduseks, teeb rohkeks teie külvi ja kasvatab teie õiguse vilja. Te saate kõigiti rikkaks igasuguse siira headuse poolest, mis meie läbi valmistab tänu Jumalale, sest selle teenistuse kaudu antud abi mitte ainult ei leevenda pühade puudust, vaid muutub ka rikkalikuks Jumalale antud rohke tänu kaudu. Selle abistamise ehtsuse tõttu te ülistate Jumalat oma kuulekuses Kristuse evangeeliumi tunnistamisel ja oma osaduse siiruses nende ja kõikidega. Oma palvetes teie eest nad igatsevad teie järele Jumala võrratu armu tõttu, mis teie peal on. Tänu olgu Jumalale tema ütle mata suure anni eest!*

Kas oleme võimelised võtma juhendiks eelpool väljatoodud apostel Pauluse kirjades öeldut? Arvan ja loodan, et oleme kasvamas tema juhendi suunas. Kas meie Kiriku kogukond on oma Kiriku hoidja ja kaitsja?

Meil on võimalus kohe praegu olla oma Kiriku hoidjad ja kaitsjad realselt. Täna otsus või otsustamatus määrab tulevikku. Alljärgnevalt kordan uuesti näidet:

Kui meie kogukond annetab ühiselt igakuiselt keskmiselt 4 eurot kuus (igaüks oma võimaluste piires), siis 25 000 annetaja puhul teeb tulemuseks iga kuu 100 000 eurot. See tulemus annab võimaluse täita programmi eesmärgid igakuiselt alljärgnevalt:

1. vaimulike palgafondi loomiseks;
2. kirikute remondifondi loomiseks;
3. teenistuskulude kompenseerimiseks;
4. diakooniatööks;
5. vaimuliku kirjanduse trükkimiseks;
6. Platoni Seminari õppejõudude toetamiseks;
7. huviringide juhtide stipendiumideks;

8. teenistusriiete ja -tarvikute soetamiseks.

Kuidas seda programmi realselt käivitada?

Soov aidata Kirikut on esimene samm, teiseks sammuks tuleks leida enda jaoks sobiv rütm ja suurus programmis osalemisel. Võiks mõelda nii, et panus, mille annad, oleks järjepidev (kas iga kuu või mõni teine sagedus). Mõni leiab, et panuse summa võiks olla 5 eurot kuus, teise liikme võimalus on 10 eurot kuus ja kolmanda liikme võimalus on 2 eurot kuus. Täpselt nii suur summa tuleks valida, mis ei murraks teie soovi Kirikut aidata.

Kirikut aidates toimub kord aastas riigipoolne tulumaksu (21%) tagastamine.

Kuidas alustada? Kindlam viis on teha pangas püsikorraldus (elmises Metropoolias kirjutasin ekslikult „otsekorraldus”):

**Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik
Sampo panga arveldusarve:
332092480005**

Selgitus: EAÕK kogukonna programmi toetuseks

Kes soovib saada tulumaksu tagastust, palun kirjutage pangapäilekande püsikorralduse selgitusse oma isikukood.

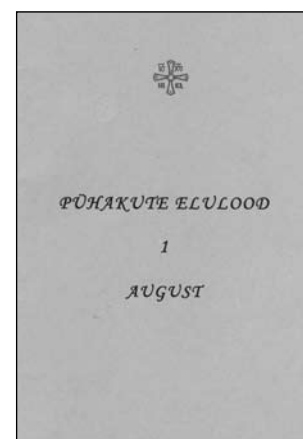
Teid kõiki, head vennad ja õed Kristuses, tervitades ja julgustades liituma kogukonna koostöök!

VIITED

- 1 Vt ka Metropoolia nr 60.

Piiskop Aleksandri õnnistusel on MTÜ Maarjamaa Katedraali Ümarlaud asunud kirjastama uut perioodilist väljaannet Pühakute Elulood. Väljannet toimetab diakon Kristoforos Parts. Igal kuul ilmub üks raamat kolme pühaku elulooga. Aastaringi täitumisel kordub sarja tsükkel teiste pühakute elulugudega.

Väljaanne on tasuta. Seda on võimalik saada koguduste juurest või tellida aadressil: indrek.rand@gmail.com. Lisainfo telefonil: +372 56 25 4400

KURESSAARE PÜHA NIKOLAI KIRIKU UUS KATUS

2012. aastal oli meie kirikutes kõige suurem mahuliseks restaureerimistööks Kuressaare Püha Nikolai kiriku katusekatte vahetus ja katuse sarikaosa restaureerimine. Kirikule paigaldati es-

makordselt vaskplekist katus ja taastati vahepealsetel aastatel puudunud kullatud rist altariosa katusel. Tööd tegi hankekonkursi võitnud Tafrix OÜ. Katust remonditi Kirikuvalitsuse tellimusel

riikliku pühakodade programmi kaudu ning see läks maksma 196 756 eurot. Oma panuse katusetööde eest tasumiseks andis ka EAÕK Kuressaare Püha Nikolai kiriku kogudus.

Kuressaare Püha Nikolai Kirik enne...

...ja pärast restaureerimistööd.

VELISE RISTIJA JOHANNENE KIRIKU TREPP

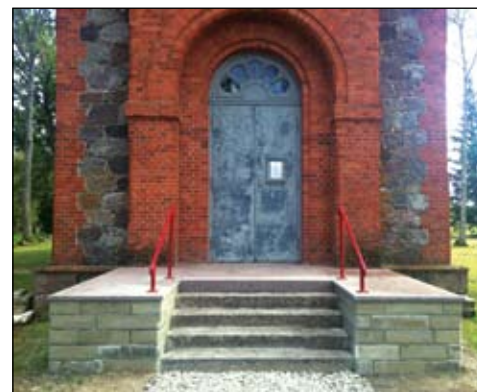
Enne...

...ja pärast restaureerimistööd.

Enne...

...ja pärast restaureerimistööd.

KIHNU PÜHA NIKOLAI KIRIKU UUS TORNIKIIVER JA KULLATUD RIST

Risti õnnistamine 8. juulil 2012.

Fotod: Silvia Sarapuu

Peatoimetaja: Madis Kolk (madis.kolk@eoc.ee); lastelehe koostaja: Marje Kuusmik; tõlked vene keelde: preester Stefan Fraiman; tõlked prantsuse keelest: Tiina Niitvägi-Hellamaa ja Marje Kuusmik; tõlked kreeka keelest: preester Tihhon Tammes ja ülempreester Mattias Palli; keeetoimetaja: Epp Väli; kujundaja: Inga Heamägi; EAÕK Kirjastus, Wismari 32, Tallinn 10136; interneti lehekülgi: www.orthodoxa.org (rahvusvaheline); www.eoc.ee (eesti); Eesti Õigeusu Noorte Liidu kodulehekülgi: <http://www.eonl.ee>